

Katja Mannonen

**MLL:N KYMEN PIIRIN
KAVERITOIMINTA
VANHEMPIEN KOKEMANA**

Opinnäytetyö
Sosionomi AMK

2019

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Katja Mannonen	Sosionomi (AMK)	Syyskuu 2019
Opinnäytetyön nimi		55 sivua 2 liitesivua
MLL:n Kymen piirin kaveritoiminta vanhempien kokemana		
Toimeksiantaja		
Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri		
Ohjaaja		
Lehtori Merja Nurmi		
Tiivistelmä		
Tämä tutkimus toteutettiin yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin kanssa. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa Kymen piirin kaveritoimintaan osallistuneiden lasten vanhempien kokemuksia toiminnasta ja sen vaikutuksista lapsen elämään. Tavoitteena oli tuottaa tutkimustietoa, jota MLL voi hyödyntää kaveritoiminnan kehittämisessä ja järjestön toiminnan vuosiraportoinnissa. Tutkimuksen avulla selvitettiin lapsen ja aikuis-kaverin välisen suhteen laatua, kaveritoiminnan vaikutuksia lapsen itsetuntoon sekä kaveritoiminnan vaikutuksia lapsen sosiaaliseen verkostoon. Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä perehdyttiin aikuisen ja lapsen väliseen tukisuhteeseen, itsetuntoon sekä sosiaalisiin verkostoihin. Lisäksi teoriaosuudessa käsiteltiin Mannerheimin Lastensuojeluliittoa, kaveritoimintaa sekä vapaaehtoistyötä. Tutkimusmenetelmänä käytettiin verkkokyselyä, jolla kerättiin sekä määrällistä että laadullista tutkimusaineistoa. Verkkokysely toteutettiin Webropol-ohjelmalla, jota käytettiin myös määrällisen tutkimusaineiston analyysissä. Laadullinen tutkimusaineisto käsiteltiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Kyselylinkki lähetettiin vanhemmille, joiden lapsi oli ollut mukana Kymen piirin kaveritoiminnassa yli kaksi kuukautta. Vanhempia oli kaiken kaikkiaan 24 ja heistä 11 osallistui tutkimukseen. Tutkimustulokset osoittivat, että vanhemmat olivat tyytyväisiä kaveritoimintaan ja pitivät sitä tarpeellisena sekä hyödyllisenä. Lähes kaikki vanhemmat olivat sitä mieltä, että kaveritoiminta oli vastannut lapsen ja perheen tarpeisiin. Erityisen tyytyväisiä vanhemmat olivat lapsen ja aikuiskaverin välille syntyneeseen suhteeseen. Vanhemmat olivat myös sitä mieltä, että kaveritoiminta oli parantanut lapsen itseluottamusta. Tutkimuksessa esiin tulleet kehittämissuhteet kohdistuivat pääosin lapsen sosiaalisten verkostojen parantamiseen. Vanhemmat toivoivat kaveritoiminnalta lisää yhteisiä tapaamisia sekä ryhmätoimintaa. Tutkimus oli onnistunut ja sen tuloksia tullaan hyödyntämään kaveritoiminnan kehittämisessä sekä raportoinnissa.		
Asiasanat		
yksinäisyys, kaveritoiminta, tukisuhde, itsetunto, sosiaaliset verkostot		

Author (authors)	Degree	Time
Katja Mannonen	Bachelor of Social Services	September 2019
Thesis title		55 pages
Friend Activity as Experienced by Parents in Kymi Area of Mannerheim League for Child Welfare		2 pages of appendices
Commissioned by		
Mannerheim League for Child Welfare, Kymi Area		
Supervisor		
Merja Nurmi, Senior Lecturer		
Abstract		
This thesis was conducted in cooperation with Mannerheim League for Child Welfare in Kymi area. The purpose of this thesis was to examine friend activity as experienced by the parents. The aim was to produce research data that the organization can use in the development of friend activity and in the annual reporting of the organization's activities. The objective of this thesis was to examine the quality of the relationship between the child and the adult friend, the impact of friend activity for the child's self-esteem and the impact of friend activity for the child's social network.		
The theoretical framework of the thesis focused on support relationship between a child and an adult, self-esteem and social network. The theoretical part of the thesis also dealt with Mannerheim League for Child Welfare, friend activity and voluntary work.		
The study was carried out by internet survey that collected both quantitative and qualitative data. The questionnaire survey was created using Webropol, which was also used to analyze the quantitative research data. The qualitative research data was analyzed using a data-driven content analysis. A link to the survey was sent to parents whose child had participated in friend activity in Kymi area for over two months. Overall 24 parents received the link and 11 of them took part in the study.		
The results of the thesis showed that the parents were happy with friend activity and thought it was necessary and helpful. Almost all the parents felt that friend activity had responded to the needs of the child or the family. The parents were particularly pleased with the relationship between the child and the adult friend. The parents also thought that friend activity had heightened their child's self-esteem. Most of parents' development proposals focused on improvement of the child's social network. Parents wished that friend activity had more joint gatherings and group activity. The study was successful, and the results will be used in the development and reporting of friend activity.		
Keywords		
loneliness, friend activity, support relationship, self-esteem, social network		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO	8
3	KAVERITOIMINTA	9
3.1	Kaveritoiminta vapaaehtoistyönä.....	10
3.2	Kaveritoiminnan kulku.....	11
3.3	Ryhmätoiminta.....	13
4	AIKUISEN JA LAPSEN VÄLINEN TUKISUHDE.....	14
5	ITSETUNTO	16
5.1	Itsetunnon rakenne	17
5.2	Itsetunnon kehitys.....	19
6	SOSIAALISET VERKOSTOT	21
6.1	Vertaisryhmät.....	21
6.2	Ystävyys-suhteet.....	22
7	AIEMMAT TUTKIMUKSET	24
8	TUTKIMUSASETELMA	25
8.1	Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet	25
8.2	Tutkimusmenetelmät	27
8.3	Kyselylomakkeen suunnittelu ja toteutus	28
8.4	Kyselyn sisältö	30
9	AINEISTON ANALYYSIMENETELMÄT	31
9.1	Määrällinen tutkimusaineisto	32
9.2	Laadullinen tutkimusaineisto.....	33
10	KYSELYN MÄÄRÄLLISET VASTAUKSET.....	34
11	KYSELYN AVOIMET VASTAUKSET	39
12	JOHTOPÄÄTÖKSET	41
12.1	Lapsen ja aikuiskaverin suhde.....	42
12.2	Kaveritoiminnan vaikutukset itsetuntoon.....	43

12.3 Kaveritoiminnan vaikutukset sosiaaliseen verkostoon	45
13 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	46
14 POHDINTA	49
LÄHTEET	51

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kysely MLL:n kaveritoiminnan vanhemmille

1 JOHDANTO

Toisiin yhteydessä oleminen kuuluu ihmisen perustarpeisiin. Ihminen tarvitsee toisilta sekä fyysistä läheisyyttä että nähdyksi ja kuulluksi tulemista. Yksinäisyyden kokemus syntyy, kun luonnollinen yhteys toisiin ihmisiin puuttuu tai jostain syystä katkeaa. Yksinäisyys tuntuu hyvin epämiellyttävältä, ja sitä onkin verrattu muun muassa kipuun, nälkään ja janoon. Tutkimukset ovat osoittaneet, että ihmisen elimistö reagoi yksinäisyyteen samalla lailla kuin fyysiseen, psyykkiseen tai sosiaaliseen vaaratilanteeseen. Yksinäisyys aiheuttaa stressihormonitasojen ja verenpaineen kohoamista, aineenvaihdunnan häiriöitä sekä kehon pitkäkestoisia tulehdustiloja. Pitkäaikainen yksinäisyys heikentää kehon puolustusjärjestelmää ja siitä muodostuu vakava riskitekijä ihmisen terveydelle. (Kauhanen 2016, 98; Müller & Lehtonen 2016, 73.)

Yksinäisyys on saanut viime vuosina paljon huomiota tiedotusvälineissä. Myös tutkijat ja poliitikot ovat havahtuneet yksinäisyyden yhteiskunnalliseen merkitykseen. Tutkimusten mukaan yli 400 000 suomalaista kokee itsensä yksinäiseksi. Sosiaali- ja terveystieteiden professorin Juho Saaren mukaan (2016, 5) yksinäisyys heikentää suomalaisten hyvinvointia ja terveyttä voimakkaammin kuin mikään muu yksittäinen tekijä. Yksinäisyys on yhteydessä useimpiin kansanterveydellisesti keskeisiin sairauksiin, kuten sydän- ja verisuonisairauksiin sekä ikääntyneiden muistisairauksiin. Yksinäisyyttä löytyy usein myös mielenterveyden ongelmien, kuten ahdistuneisuuden, masennusoireiden sekä kliinisen depression taustalta. Lisäksi yksinäisyys kytkeytyy vahvasti yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen ja moniin sosiaalisiin ongelmiin, kuten syrjäytymiseen, päihdeongelmiin ja velkaantuneisuuteen. (Kauhanen 2016, 103-104; Saari 2016, 10-11.)

Yksinäisiä on kaikissa ikäluokissa, mutta erityisen paljon heitä löytyy lasten ja nuorten parista. Lasten ja nuorten puhelimen vuosiraportin 2018 mukaan 47 prosenttia palveluun tulleista yhteydenotoista koski arjessa koettua yksinäisyyttä. Tavallisesti yhteyttä ottavalla lapsella tai nuorella ei ollut mielessään mitään tiettyä keskustelun aihetta, vaan hän halusi vain jutella aikuisen kanssa kiireettömästi. (MLL 2018a, 5, 9.) Tutkimusten mukaan joka viides suomalaisista lapsista ja nuorista kokee ajoittaista yksinäisyyttä. Joka kymmenellä lapsella tai nuorella yksinäisyyden kokemus jatkuu pidempään kuin

yhden lukuvuoden. Lasten ja nuorten omissa kuvauksissa yksinäisyys näytetään voimakkaana, lamaannuttavana, kokonaisvaltaisena ja pelottavanaakin kokemuksena. Yksinäisyys ei liity pelkästään ulkopuolisuuden ja hyväksymättömyyden tunteisiin, vaan lapset ja nuoret kokevat sen vaikuttavan heidän koko elämäänsä. Yksinäisyys alentaa itseluottamusta ja lisää riskiä muun muassa tunne-elämän ongelmiin sekä käytöksen häiriöihin. Lapsuudessa koettu pitkäaikainen yksinäisyys jatkuu usein myös nuoruudessa, mikä on suuri syrjäytymisriski. (Junttila 2016, 149-155; MIELI.)

Kolmannella sektorilla on Suomessa merkittävä rooli yksinäisyyden torjuna. Kansalaisjärjestöt tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintaan ja erilaisiin harrastuksiin. Lasten ja nuorten yksinäisyyden vähentämiseksi työskentelevät valtakunnallisesti muun muassa Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Pelastakaa Lapset ry ja Mieli ry. Järjestöt tarjoavat avoimia kohtaamispaikkoja sekä monia muita palveluja, joiden tarkoituksena on auttaa ihmisiä tapaamaan toisiaan. Tärkeä osa järjestöjen toteuttamaa yksinäisyyden ehkäisyä on vapaaehtoistoiminta, jonka avulla sekä autettavan, että vapaaehtoisen sosiaaliset kontaktit lisääntyvät. Kolmannen sektorin toimijoilla on tärkeä rooli myös valistajana ja yhteiskunnallisena vaikuttajana. Järjestöt tarjoavat sosiaalisia taitoja ja sosiaalisuutta tukevaa opetusta ja ohjausta sekä oppimateriaaleja. Lisäksi ne pyrkivät vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon sekä ihmisten asenteisiin tuomalla yksinäisyyttä näkyväksi esimerkiksi erilisten kampanjoiden avulla. (Grönlund & Falk 2016, 264-269.)

Tämän tutkimuksen kohteena oleva kaveritoiminta on yksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton vapaaehtoisen tukihenkilötoiminnan muodoista. Kaveritoiminta vastaa sosiaalihuoltolain mukaiseen lapsiperheille suunnattuun matalan kynnyksen palveluun. Toimintaa toteutetaan kumppanuudessa kuntien kanssa ja se täydentää kunnan varhaisen tuen palveluita. Kaveritoiminta tarjoaa apua, kun 4–17-vuotias lapsi tai nuori kokee itsensä yksinäiseksi, vapaa-ajalla ei löydy mielekästä tekemistä tai omasta lähipiiristä ei löydy aikuista juttuseuraa. Kaveritoiminta ehkäisee yksinäisyyttä ja syrjäytymistä tarjoamalla lapselle aikuisen turvallista ja kiireetöntä läsnäoloa. Kaveritoiminnalla pyritään myös vahvistamaan lapsen sosiaalisia taitoja ja itsetuntoa sekä laajentamaan hänen sosiaalisia verkostojaan. Vaikka kaveritoiminta onkin suunnattu lapselle, tukee

se samalla myös vanhempien jaksamista jakamalla heidän kanssaan vastuuta arjesta. (MLL:n Kymen piiri 2019a.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin kaveritoimintaan osallistuneiden lasten vanhemmilla on toiminnasta ja sen vaikutuksista lapsen elämään. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa Kymen piirille tietoa, jota järjestö voi hyödyntää toimintansa ja koulutustensa kehittämisessä, uusien vapaaehtoisten rekrytoinnissa sekä raportoinnissaan toiminnan rahoittajalle. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, millainen suhde lapsella oli syntynyt aikuiskaveriin, miten kaveritoiminta oli vaikuttanut lapsen itsetuntoon ja miten se oli vaikuttanut lapsen sosiaaliseen verkostoon. Opinnäytetyöni alkaa teoriaosuudella, joka käsittelee Mannerheimin Lastensuojeluliittoa, kaveritoiminnan kulkua ja sisältöä sekä kaveritoimintaa vapaaehtoistyön näkökulmasta. Teoriaosuudessa perehdytään lisäksi aikuisen ja lapsen väliseen tukisuhteeseen, itsetuntoon sekä sosiaalisiin verkostoihin. Teoriaosuuden jälkeen työssä käydään läpi tutkimuksen lähtökohdat, suunnittelu sekä toteutus. Lopuksi perehdytään tutkimuksen tuloksiin sekä johtopäätöksiin.

2 MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on vuonna 1920 perustettu valtakunnallinen kansalaisjärjestö, joka edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia sekä osallisuutta. Järjestö rakentaa yhteistyössä kumppaneidensa kanssa yhteiskuntaa, jossa lapsia ja lapsuutta arvostetaan ja jossa kaikki kantavat vastuunsa lasten hyvinvoinnista. MLL toimii lasten, nuorten ja perheiden arjen asiantuntijana, vapaaehtoistyön toteuttajana, arjen tuen kehittäjänä ja yhteiskunnallisena vaikuttajana. Järjestön ylin päättävä elin on kolmen vuoden välein kokoontuva liittokokous, joka linjaa liiton toimintaa ja hyväksyy toimintasuunnitelman seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi. Toiminnan perustana ovat liiton perustamisjulistus, säännöt, MLL:n Suunta 2024-strategia ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvoiksi on nimetty lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys sekä yhdenvertaisuus, ja periaatteiksi avoimuus, ilo, kumppanuus, osallisuus ja arjen arvostus. (MLL 2017; MLL 2018b.)

MLL muodostuu kolmesta, juridisesti ja taloudellisesti itsenäisestä osasta: keskusjärjestöstä, 10 piirijärjestöstä ja 548 paikallisyhdistyksestä (MLL 2018b). Opinnäytetyöni tilaaja, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri, on yksi MLL:n kymmenestä piirijärjestöstä. Kymen piiri toimii Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueilla. Piirien tarkoituksena on yhteistyössä keskusjärjestön ja paikallisyhdistysten kanssa edistää toimialueellaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden perusturvallisuutta, hyvinvointia ja tervettä kehitystä. Piirijärjestöt toimivat alueensa paikallisyhdistysten tukena tarjoamalla vapaaehtoisille tukea, koulutusta ja ohjausta. (Mauno 2018, 22-23.) Piirit organisoivat myös vapaaehtoista tukihenkilötoimintaa, joka koostuu perhekummitoiminnasta, kaveritoiminnasta sekä ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminnasta. Lisäksi Kymen piiri tarjoaa koulutusta kouluille ja ammattikasvattajille, tuottaa ammatillisia perhepalveluita sekä kouluttaa ja tukee lastenhoitajia. (MLL:n Kymen piiri 2019b.)

3 KAVERITOIMINTA

MLL:n Kymen piirin kaveritoiminta on suunnattu 4–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Kaveritoiminnan ajatuksena on tarjota yksilöllistä huomiota kaipaavalle lapselle tai nuorelle turvallinen ja luottamuksellinen aikuinen kaveri sekä mielekästä tekemistä vapaa-aikaan. Kaveritoiminnan avulla pyritään myös vahvistamaan lapsen tai nuoren sosiaalisia taitoja ja itsetuntoa. Kaveritoiminnan tavoitteena on parantaa lapsen tai nuoren ja hänen perheensä elämänhallintaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä ehkäistä ongelmien kasautumista. (MLL:n Kymen piiri 2019a.)

Perhe voi hakeutua kaveritoiminnan piiriin joko itse tai ammattilaisen, kuten koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan tai neuvolan ohjaamana. Perheellä ei tarvitse olla erityisiä ongelmia aikuiskaveria hakeakseen. Riittää, että vanhemmat kokevat, että kaveritoiminnasta olisi heidän perheelleen tai lapselleen hyötyä. (Melkko 2016.) Kaveritoiminnasta voi olla apua esimerkiksi tilanteissa, joissa vanhemmilla ei syystä tai toisesta ole aikaa tai voimavaroja huomioida lasta riittävästi. Seuraava tarina kertoo erään äidin kaveritoiminnan kokemuksesta. Tarina julkaistiin alun perin MLL:n Järvi-Suomen piirin Järviset-blogissa ja se löytyy myös MLL:n vuoden 2018 vuosikertomuksesta.

*Minulla on neljä upeaa alle kouluikäistä lasta ja kaksi kättä. Tais-
telin itseni irti väkivaltaisesta suhteesta lasten isän kanssa. Sain
tilalle hyvän, mutta työteliään elämän lasten kanssa. Kahdella kä-
dellä neljän pienen lapsen kanssa en pysty vastaamaan heidän
tarpeisiinsa tavalla, jota he tarvitsevat. Etenkin poikalapseni alkoi
kaivata miehen mallia ja 'poikien juttuja'. Äitinä en osannut ja pys-
tynyt kaikkeen. Meillä kävi todellinen onni, jota ajattelen kiitollis-
sena lähes päivittäin. MLL:n kautta läheltämme löytyi pojalleni ai-
kuiskaveri, mies, joka tapaa lastani viikoittain. Näen, kuinka poi-
kani nauttii hetkestä koko pienestä sydämestään. Tapaamisten
välillä laskemme, kuinka monta yötä on seuraavaan tapaamiseen,
muistellaan edellistä kertaa ja suunnitellaan tulevaa. Tämä aikuis-
kaverisuhde kannattelee lastani pitkälle tulevaisuuteen. Se on ko-
kemus samaistumisesta, rauhallisesta yhdessäolon ajasta, jossa
leikin varjolla opitaan elämästä.*

Äiti, MLL:n Järvi-Suomen piirin Järviset-blogissa (MLL 2019, 24.)

3.1 Kaveritoiminta vapaaehtoistyönä

Ihmiset hakeutuvat vapaaehtoistyöhön monenlaisista syistä ja lähtökohdista. Keskeisin motiivi mukaan lähtemiselle on useiden tutkimusten mukaan halu auttaa muita. Vapaaehtoistoiminta ei kuitenkaan ole ainoastaan epäitsekkästä auttamista, vaan se antaa paljon myös vapaaehtoiselle itselleen. Syynä toimintaan hakeutumiselle voivat toimia esimerkiksi halu kohdata uusia haasteita, oppia uusia taitoja ja tutustua uusiin ihmisiin tai erilaisiin ajattelu- ja elintapoihin. Monet saavat toiminnasta virikkeitä työhönsä, opiskeluunsa tai ammattiin hakeutumiseen. Toiset taas etsivät toiminnasta mielekästä tekemistä vapaa-ajan lisääntyttyä esimerkiksi eläkkeelle jäämisen tai lasten kotoa muuttamisen takia. Lapsen tai nuoren kanssa vietetty aika on parhaimmillaan hauskaa ja luovaa toimintaa, joka tuo vaihtelua ja rikkautta omaan elämään. (Korhonen 2005, 12-13.)

Aikuiskaverina voi toimia kuka tahansa tavallinen ja luotettava täysi-ikäinen henkilö, joka on kiinnostunut lasten ja nuorten auttamisesta ja haluaa antaa asialle aikaansa. Ennen aikuiskaveriksi ryhtymistään vapaaehtoiset osallistuvat joko tukihenkilötoiminnan koulutukseen tai koordinaattorin kanssa kasvokkain tapahtuvaan perehdytykseen. Koulutuksessa ja perehdytyksessä käsitellään muun muassa vapaaehtoistyön etiikkaa, vuorovaikutustaitoja ja kaveritoiminnan käytäntöjä. Kaverisuhteen käynnistyttyä tukihenkilötoiminnan koordi-

naattori toimii yhteyshenkilönä, joka tarjoaa vapaaehtoisille tietoa, tukea ja lisäkoulutusta. Ongelmatilanteissa vapaaehtoisen ei tarvitse kantaa huolta yksin, vaan hän voi aina ottaa yhteyttä koordinaattoriin. (MLL:n Kymen piiri 2019a; MLL:n Varsinais-Suomen piiri 2010, 11.)

Auttamismuotona tukihenkilötoiminta sijoittuu monelta osin julkisten palvelujen ja ihmisen henkilökohtaisten verkostojen välille. Aikuiskaveri toimii omana itsenään, omaa elämäkokemustaan ja persoonallisuuttaan hyödyntäen. Tukihenkilötoiminta muistuttaakin monin tavoin ystävien ja muiden läheisten antamaa apua. Toiminta ei kuitenkaan ole täysin vapaata ehdoista, sillä sitä ohjaa taustaorganisaatio, jonka määrittelemissä rajoissa vapaaehtoinen on sitoutunut toimimaan. Tukihenkilötoiminta ei voi eikä saa korvata ammattiapua, mutta sillä voidaan tarvittaessa tukea ja täydentää sosiaalialan ammatillista työtä. (Korhonen 2005, 8-9; MLL:n Varsinais-Suomen piiri 2010, 11.)

Vapaaehtoistyön tulee olla suvaitsevaa, tasa-arvoista ja puolueetonta. Tukihenkilö kulkee lapsen tai nuoren rinnalla tätä kuunnellen, auttaen ja tukien. Aikuiskaveri tarjoaa tukeaan lapsen ehdoilla ja kunnioittaa lapsen sekä hänen perheensä itsemääräämisoikeutta. Tukihenkilötoiminnassa kaikki osapuolet kohtaavat toisensa tasa-arvoisina. Aikuiskaveri kunnioittaa ihmisten erilaisia taustoja ja oikeutta omiin näkemyksiinsä. Hän välttää tuettavan perheen toimintatapoihin puuttumista, vaikka ne vaikuttaisivat hänelle itselleen vierailta. Lapsella ja hänen perheellään on oikeus yksityisyyteen, eikä tukihenkilö saa kertoa heidän asioistaan ulkopuolisille. Aikuiskaverin vaitiolovelvollisuus jatkuu myös kaverisuhteen päätyttyä. (Korhonen 2005, 14-15; MLL:n Varsinais-Suomen piiri 2010, 11.)

3.2 Kaveritoiminnan kulku

MLL haastattelee vapaaehtoiset sekä perheet ja valitsee toisilleen parhaiten sopivat kaveriparit osapuolten toiveiden perusteella. Kaverisuhde luodaan lähtökohtaisesti vuodeksi kerrallaan. Kun kaveritoiminnan aloittamisesta on alustavasti sovittu, järjestetään tapaaminen, johon osallistuvat aikuiskaveri, lapsi tai nuori, hänen perheensä sekä tukihenkilötoiminnan koordinaattori. Toisinaan mukana on myös yhteistyötaho, jonka kautta perhe on ohjautunut kaveritoiminnan pariin. (Lyytinen 2019.)

Aloitustapaamisessa lapsi, perhe sekä aikuiskaveri saavat tutustua toisiinsa. Tapaamisessa käydään yhteisesti läpi toiminnan periaatteet ja käytännön asiat, sekä osapuolten odotukset ja toiveet toiminnan suhteen. Aloitustapaamisessa sovitaan myös yhteydenpidosta kaveritoiminnan koordinaattorin, aikuiskaverin ja perheen välillä. Lisäksi tapaamisessa laaditaan kirjallinen sopimus, johon merkitään kaveritoiminnan tavoitteet, tapaamisten tiheys ja kesto, ensimmäisen tapaamisen ajankohta ja paikka, sekä tapa, jolla kaveripari pitää yhteyttä toisiinsa. Sopimuksen lopussa osapuolet sitoutuvat tapaamisessa sovituihin asioihin. Kirjallinen sopimus tehdään, jotta kaverisuhteen kaikilla osapuolilla olisi yhteinen näkemys toiminnasta. Kaikilla osapuolilla on oikeus päättää kaverisopimus. (Lyytinen 2019.)

MLL suosittelee, että aikuiskaveri ja lapsi tapaisivat toisiaan muutaman tunnin ajan vähintään parin viikon välein. Säännölliset ja riittävän usein toteutuvat tapaamiset auttavat luottamussuhteen kehittymisessä. Etenkin kaverisuhteen alussa tutustuminen helpottuu, kun kaveripari tapaa toisiaan riittävän tiheästi. Myöhemmin tapaamisia voidaan halutessa harventaa, mutta säännöllisyydestä ja sovituista tapaamisista on hyvä pitää edelleen kiinni. (Lyytinen 2019.)

Koordinaattori seuraa tukisuhteiden toteutumista noin kolmen kuukauden välein ottamalla yhteyttä sekä perheeseen, että aikuiskaveriin. Ensimmäiset seurantapuhelut soitetaan noin 2-3 kuukauden kuluttua kaveritoiminnan alkamisesta. Tässä vaiheessa toiminta on yleensä lähtenyt hyvin käyntiin ja molemmille osapuolille on muodostunut käsitys kaverisuhteen toimivuudesta. Seurantapuheluissa käydään läpi kaverisuhteen kuulumiset sekä päätetään suhteen jatkosta. Samalla arvioidaan myös lapsen ja perheen tuen tarvetta ja sitä, voidaanko tarpeisiin vastata kaveritoiminnalla. Sovitun seurannan lisäksi perhe ja vapaaehtoinen voivat koko tukisuhteen ajan olla itse yhteydessä toimintaa ohjaavaan koordinaattoriin. (Lyytinen 2019.)

Kaverisuhteen jatkosta keskustellaan uudelleen noin vuoden kuluttua toiminnan aloittamisesta. Kaveritoimintaa voidaan kaveriparin ja perheen toivomuksesta jatkaa MLL:n ohjauksessa vielä toinen vuosi. Tukisuhteen päättyessä järjestetään päätöspalaveri, johon osallistuvat perhe, aikuiskaveri ja koordi-

naattori. Päättöpalaverissa keskustellaan tukisuhteen tavoitteiden toteutumisesta sekä siitä, mitä toiminta on osapuolille antanut. Tukisuhteen päättämiin voidaan päätyä toiminnan eri vaiheissa monenlaisista syistä. Syitä kaveritoiminnan loppumiselle voivat olla esimerkiksi muutokset aikuiskaverin tai perheen elämäntilanteessa, vapaaehtoisen tai lapsen motivaation puute, toteutumatta jääneet tapaamiset tai yhteistyöongelmat. Ideaalitulanteessa kaveritoiminta päätetään kuitenkin vasta, kun tuen tarvetta ei enää ole. Parhaimmillaan lapsen ja aikuiskaverin välille syntyy ystävyysuhde, joka jatkuu pitkään kaveritoiminnan päättymisen jälkeenkin. (Korhonen 2005, 24; Lyytinen 2019.)

3.3 Ryhmätoiminta

Kymen piirin kaveritoimintaa laajennettiin keväällä 2019 ryhmätoimintaan, jossa lapset ja heidän aikuiskaverinsa kokoontuvat yhdessä. Ryhmätoiminnan tavoitteena on lapsen tai nuoren sosiaalisten taitojen ja itseilmaisun vahvistaminen. Tapaamisten tarkoitus on, että lapset pääsevät tekemään yhdessä toiminnallisia asioita ja samalla tutustumaan toisiinsa. Ryhmätoiminnassa lapset myös näkevät, että muillakin on mukavia aikuiskavereita. Tapaamiset ovat kaveripareille maksuttomia. Etelä-Karjalan tukihenkilötoiminnan koordinaattori Julia Lyytinen (2019) kertoo yhteistapaamisten olevan tärkeitä, koska monet kaveritoiminnan lapsista ja nuorista kärsivät yksinäisyydestä. Lyytisen mukaan yhteistapaamiset ovat merkityksellisiä myös hänen oman työnsä näkökulmasta, koska hän saa säännöllisissä tapaamisissa tietää sekä kaveriparien kuulumiset, että lasten toimintaa koskevat ajatukset ja ideat.

Ryhmätoimintaa tarjotaan tällä hetkellä tarvelähtöisesti Lappeenrannassa ja Kouvolassa. Lappeenrannassa järjestettiin kevään 2019 aikana kolme yhteistapaamista. Tapaamisiin osallistui kerrallaan 4-5 kaveriparia eli yhteensä 8-10 henkilöä. Yhteistapaamisten suunnittelussa otettiin huomioon lasten toiveet. Ensimmäisellä tapaamisella kaveriparit kävivät koordinaattorin kanssa kiipeilemässä, toisella pulkkamäessä sekä kaakaolla ja kolmannella laavulla, jossa paistettiin yhdessä makkaraa ja vaahtokarkkeja. Kouvolassa järjestettiin kevään 2019 aikana yksi yhteistapaaminen, jossa kaveriparit kävivät Kymenlaakson tukihenkilötoiminnan koordinaattorin Sanna Kytön kanssa keilaa. Lyytisen mukaan sekä lapset, että aikuiskaverit olivat tyytyväisiä ta-

paamisiin ja toivoivat, että niitä järjestetään jatkossa lisää. Mikäli yhteistapaamisiin riittää osallistujia, niitä jatketaan Lappeenrannassa ja Kotkassa syksyllä 2019. (Lyytinen 2019.)

4 AIKUISEN JA LAPSEN VÄLINEN TUKISUHDE

Aikuisella on tärkeä rooli lapsen kasvun ja kehityksen turvaajana. Lapselle on hyväksi, mitä useampi turvallinen aikuinen hänen lähipiiriinsä kuuluu. Ravintoa lapsen kasvuun voi tarjota hänen oman vanhempansa lisäksi kuka tahansa aikuinen, jolla on siihen sillä hetkellä parhaat mahdollisuudet sekä tarvittavaa aikaa ja empatiaa. (Cacciatore ym. 2008, 45, 47.) Tukihenkilö merkitsee lapselle aikuista, joka on olemassa häntä varten. Kun tukihenkilö on herkkä lapsen viesteille, huomaa hän millainen tuki on milloinkin tarpeen. Aikuisella on suhteessa vastuu siitä, että lapsi tulee kohdatuksi ja saa tuntea olonsa turvallisiksi. Luottamus rakentuu yksilölliseen tahtiin ja jokaisesta tukisuhteesta muodostuu vähitellen omanlaisensa. Myös tukihenkilön rooli lapsen elämässä kehittyy ja muuttuu, ja tukisuhteen eri vaiheissa korostuvat erilaiset roolit. (Korhonen 2005, 39-40; Mattila 2011, 18.)

Tärkeintä tukisuhteessa on yhdessäolo ja se, että aikuiskaveri näkee, kuulee ja huomioi lasta tai nuorta. Lapselle on tärkeää, että tukihenkilö on kiinnostunut hänestä ja hänen elämäänsä kuuluvista asioista. Kuuntelemisen lisäksi tukihenkilön tehtävänä on toimia lapsen keskustelukumppanina ja peilinä. Turvallisen aikuisen kanssa lapsen tai nuoren on hyvä jutella mieltään painavista, aroistakin asioista ja etsiä ratkaisuja elämän pulmatilanteisiin. Etenkin nuoren on usein helpompaa jutella ulkopuolisen aikuisen kuin omien vanhempien kanssa. (Korhonen 2005, 39, 41, 45-46.)

Lapsen syvin tarve on tulla hyväksytyksi ja rakastetuksi ehdoitta, omana itsenään. Tukihenkilö voi osoittaa lapselle hyväksyntää ja välittämistä suhtautumalla lapseen empaattisesti, huolehtimalla hänen tarpeistaan sekä osoittamalla läheisyyttä ja iloa lapsesta. Hyväksynnän osoittamiseen ei aina tarvita sanoja, vaan toisinaan lämmin katse ja läsnäolo riittävät. Yksi parhaista keinoista tukea lasta on positiivisen palautteen antaminen ja kannustaminen. Kannustavista sanoista hyötyvät etenkin sellaiset lapset, joilla on itsestään kielteinen kuva. Tukihenkilö voi kiinnittää lapsen huomion pieneltäkin tuntuviin

onnistumisiin sekä auttaa lasta huomamaan omia vahvuuksia ja taitojaan. (Korhonen 2005, 40-44; Mattila 2011, 39.)

Tukisuhteelta toivotaan usein yhdessäolon lisäksi liikkumista, ulkoilua tai muuta toiminnallista tekemistä. Kaveritoimintaan mukaan lähtiessään lapsella ei välttämättä ole mitään harrastusta, ja toiminnan tavoitteena voi olla esimerkiksi eri harrastusten kokeileminen. Aikuiskaveri voi myös tukea lasta jo löytyneen harrastuksen ylläpitämisessä osoittamalla kiinnostusta ja arvostusta sitä kohtaan. Mieluisa harrastus on lapselle voimavara, joka tuo mukanaan iloa, onnistumisen kokemuksia ja uusia kavereita. Liikunta antaa lapselle myös kokemuksia omasta kehosta, purkaa negatiivisia tunteita ja lisää itsetuntoa. (Korhonen 2005, 42-43.)

Yhdessäolo voi olla myös tavallista arkisten asioiden parissa puuhailua. Yhdessä voidaan esimerkiksi laittaa ruokaa tai tehdä läksyjä. Aikuiskaveri voi myös opettaa lapselle omia taitojaan ja tarjota uudenlaisia elämyksiä lapsen arkeen. MLL:n Kymen Piirin kaveriparit ovat muun muassa käyneet kalassa ja tehneet yhdessä puutöitä. Tapaamisilla voidaan myös käydä esimerkiksi elokuvissa, teatterissa, urheilutapahtumissa, konserteissa tai ostoksilla. Moni arkiseltakin tuntuva asia voi olla lapselle erityinen, kun sen saa tehdä yhdessä tärkeän aikuisen kanssa. Myös keskustelu luistaa usein paremmin toiminnan lomassa. (Korhonen 2005, 42, 46; Lyytinen 2019.)

Yksi tukihenkilön tehtävistä on toimia esimerkkinä lapselle tai nuorelle. Aikuiskaveri tuo suhteeseen omat arvonsa, näkemyksensä ja mielipiteensä, jotka välittyvät yhdessäolon kautta lapselle. Mitä läheisempi suhde lapsen ja aikuisen välillä on, sitä suurempi vaikutus aikuisen käyttäytymisellä on lapseen. Sen lisäksi, että aikuinen ohjaa lasta tiedostamattaan, tarvitsee lapsi häneltä toisinaan myös konkreettisia neuvoja ja opastusta. Aikuisen on tärkeää luottaa itseensä ja omiin arvoihinsa. Esimerkkinä oleminen ei vaadi sitä, että aikuisen pitäisi olla virheetön. Aikuiskaverina toimiminen edellyttää kuitenkin pyrkimystä hyvään sekä ymmärrystä omasta roolista lapsen kasvun tukijana. (Korhonen 2005, 44; Mattila 2011, 75.)

5 ITSETUNTO

Keltikangas-Järvisen mukaan (2017, 18-25, 40) itsetunto on yhteydessä ihmisen mielialaan, tunteisiin sekä yleiseen hyvinvointiin. Kokemus itsetunnosta ilmenee monesti juuri mielialana; masennus on tunnetta omasta kelvottomuudesta ja elämän merkityksettömyydestä, kun taas onnellinen mieliala saa ihmisen tuntemaan itsensä hyväksi ja osaavaksi. Hyvän itsetunnon tunnusmerkkeihin kuuluu se, että ihminen ymmärtää olevansa tärkeä omana itsenään, eikä koe tarvetta osoittaa sitä erityisillä suorituksilla tai onnistumisilla. Hyvän itsetunnon omaava ihminen tuntee omat heikkoutensa, mutta kykenee näkemään hyvät ominaisuutensa huonoja tärkeämpinä. Itsetunto vaikuttaa ihmisen kykyyn sietää pettymyksiä ja epäonnistumisia, sekä kykyyn tehdä itsenäisiä päätöksiä. Hyvään itsetuntoon kuuluu olennaisesti myös kyky arvostaa muita ihmisiä.

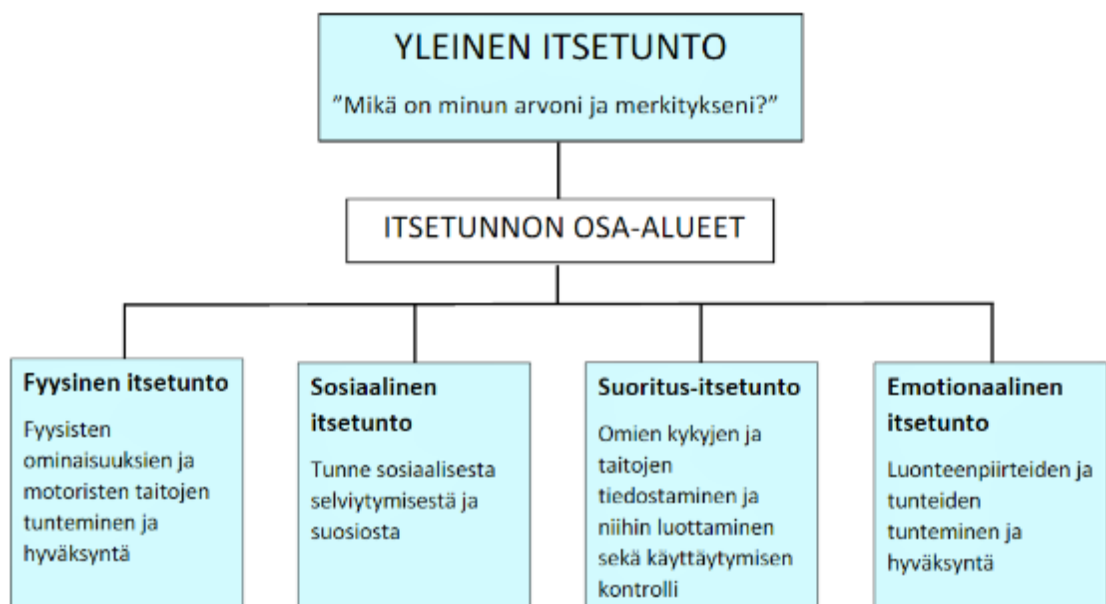
Itsetunnolle ei ole olemassa yhtä, kattavaa määritelmää. Itsetunto liittyy kuitenkin kiinteästi ihmisen minäkuvaan. Minäkuvalla tarkoitetaan ihmisen kokemusten kautta syntynyttä, suhteellisen pysyvää käsitystä itsestään. Minäkuva sisältää kaikki ne ajatukset ja asenteet, joita ihminen itseensä liittää. Minäkuvaan sisältyy esimerkiksi sellaisia piirteitä kuin älykkyys, toimintatavat, ulkonäkö, sukupuoli, kyvyt ja ominaisuudet. Minäkuvan voidaan ajatella vastaavan kysymykseen, millainen minä olen. Itsetunto on puolestaan minäkäsityksen arvioiva puoli, joka vastaa kysymyksiin, miten suhtaudun itseeni tai miten paljon arvostan itseäni. Itsetunto muodostuu siitä, kuinka ihminen arvioi tekemiään asioita, omaa hyvyyttään, arvoaan ja ylipäätään sitä, kuka hän on. (Koivisto 2007, 31; Niemi 2013, 15; Toivakka & Maasola 2011, 15.)

Itsetunto ei ole ominaisuus, jota ihmisellä on joko paljon tai vähän, tai joka on pelkästään hyvä tai huono. Sinkkosen mukaan (2008, 172) yksi hyvän itsetunnon perusominaisuuksista onkin juuri sen vaihtelu. Itsetunto muuttuu sekä elämäntilanteiden, että hetkittäisten tapahtumien mukaan. Esimerkiksi pettymystä seuraava lannistuminen tai huoli tulevasta voivat laskea nopeasti itseluottamusta, kun taas onnistumisen kokemuksesta seuraa usein välitöntä itseluottamuksen kasvua. (Niemi 2013, 18.) Sekaannusten välttämiseksi itsetunnon vaihtelevan ja pysyvämmän osan välille on haluttu tehdä käsitteellinen ero. It-

setunnon vaihtelevaa osaa, joka on enemmänkin hetkellinen kokemus tai reaktio vallitsevaan tilanteeseen, on alettu kutsua ilmapuntari-itsetunnoksi, ja itsetunnon vakaata osaa eli ihmisen pohjimmaista käsitystä omasta arvostaan puolestaan perusitsetunnoksi. (Keltikangas-Järvinen 2017, 35-36.)

5.1 Itsetunnon rakenne

Keltikangas-Järvinen (2017, 29-31) kuvaa ihmisen itsetuntoa kokonaisuutena, joka rakentuu erilaisilla elämän alueilla tunnetusta itseluottamuksesta. Jokaisen ihmisen itsetunto on joillain osa-alueilla hyvä, ja toisilla taas heikompi. Käsitys itsetunnon tekijöiden lukumäärästä ja sisällöstä vaihtelee taustalla vaikuttavan persoonallisuuden teorian ja käytössä olevien arviointimittareiden mukaan. Koivisto esittää väitöskirjassaan (2007, 33) moniulotteisen, hierarkisen mallin itsetunnon rakenteesta.

Kuva 1. Itsetunnon hierarkinen rakennemalli (Koivisto 2007)

Koivisto jakaa yleisen itsetunnon neljään osa-alueeseen: fyysiseen itsetuntoon, sosiaaliseen itsetuntoon, suoritusitsetuntoon sekä emotionaaliseen itsetuntoon. Koiviston malli kuvaa mielestäni hyvin juuri kaveritoiminnassa esiintuvia itsetunnon osa-alueita. Samalla uskon, että kaveritoiminnalla pystytään vaikuttamaan parhaiten juuri näihin osa-alueisiin. Fyysinen itsetunto on Koiviston mukaan (2007, 33) yksilön fyysisten ominaisuuksien ja motoristen taitojen tuntemista ja hyväksyntää. Sinkkosen mukaan (2008, 174-175) ihmisen itse-

tunnon varhaisimmat juuret ovat ruumiillisia ja ne kytkeytyvät siihen, miten hyväksi tai kelvottomaksi oma ruumis koetaan. Lapsen fyysisistä minäkuvaa ja itsetuntoa muokkaavat erityisesti hoivaajan kosketukset, katseet sekä tapa, jolla lapselle puhutaan. Lapsuudessa ja nuoruudessa fyysiset ominaisuudet merkitsevät lapselle paljon ja täten niillä on suuri merkitys myös yleiselle itsetunnolle (Koivisto 2007, 39). Nuoruusvuosina fyysisessä itsetunnossa korostuvat ulkonäkö ja kokemus fyysisestä viehättävyydestä, kun taas ihmisen ikäännytyessä fyysinen itsetunto suuntaa ulkoisten tekijöiden sijasta kehon hyvinvointiin, toimintakykyyn ja terveyteen. (Niemi 2013, 32-33.)

Sosiaalinen itsetunto on Koiviston mukaan (2007, 33) yksilön arviota omasta sosiaalisesta selviytymisestään ja suosiotaan. Keltikangas-Järvisen (2017, 30) määritelmään sosiaalisesta itseluottamuksesta kuuluu lisäksi ihmisen arvio siitä, onko hänellä luotettavia ystäviä, viihtyvätkö ihmiset hänen seurassaan ja onko hän yhtä pidetty kuin muutkin. Viljamaa (2006, 13) kuvaa sosiaalista itsetuntoa kehänä, jossa yksilön ennako-oletukset omasta pärjäämisestä ohjaavat hänen toimintaansa. Jos ihminen ei luota omaan sosiaaliseen selviytymiseensä, voi se näkyä vuorovaikutuksessa esimerkiksi kömpelyytenä tai välttelynä. Jos ihminen taas uskoo pärjäävänsä useimpien ihmisten kanssa, näin myös yleensä tapahtuu. Yksilön oma käyttäytyminen siis vaikuttaa hänen kokemukseensa vuorovaikutustilanteesta, ja tuo kokemus puolestaan joko vahvistaa tai heikentää hänen sosiaalista itsetuntoaan entisestään.

Suoritusitsetuntoon kuuluu Koiviston mukaan (2007, 33) ihmisen omien kykyjen ja taitojen tiedostaminen ja niihin luottaminen sekä käyttäytymisen kontrolli. Keltikangas-Järvinen (2017, 29, 32) kuvaa suoritusitsetuntoa lisäksi ihmisen luottamuksena omaan selviytymiseensä. Suoritusitsetunto vaikuttaa ihmisen tavoitetasoon sekä ratkaisuihin. Suoritusitsetunnon merkitys alkaa korostua lapsen lähestyessä esikouluikää. Olennainen osa kouluikäisen lapsen suoritusitsetuntoa on akateeminen itsetunto, joka on lapsen arvio itsestään ja pärjäämisestään oppilaana. Hyvä suoritusitsetunto välittyy usein itsevarmana käyttäytymisenä. Koska länsimaisissa kulttuureissa arvostetaan suoriutumista ja osaamista, menestyvät vahvan suoritusitsetunnon omaavat ihmiset usein hyvin esimerkiksi työelämässä. (Koivisto 2007, 40-41.)

Emotionaalinen itsetunto on Koiviston mukaan (2007, 33, 40) yksilön omien luonteenpiirteiden ja tunteiden tuntemista, hyväksyntää sekä hallintaa. Emotionaalinen itsetunto luo pohjan ihmisen itseymmärrykselle sekä hyvinvoinnille. Lisäksi emotionaalinen itsetunto on yhteydessä siihen, kuinka yksilö reagoi ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Perusta emotionaaliselle itsetunnolle muotoutuu lapsuuden lähisuhteissa, joissa opitaan tunnistamaan, nimeämään ja hyväksymään sekä omia, että muiden tunteita. Kasvaessaan lapsi oppii vähitellen itsesäätelyä, jonka avulla hän ohjaa toimintaansa sekä sovittaa tunteitaan ja ajatuksiaan vallitsevaan tilanteeseen. (Kärkkäinen 2017, 17, 20-21.)

5.2 Itsetunnon kehitys

Pohja ihmisen itsetunnolle luodaan elämän varhaisissa kokemuksissa. Ensimmäisen elinvuoden keskeisin kehitystehtävä on turvallisen kiintymyssuhteen muodostuminen. Turvallinen kiintymyssuhde luo pohjan perusturvallisuuden tunteelle, joka on tärkeä edellytys myös itsetunnon kehittymiselle. Turvallisen kiintymyssuhteen kautta lapsi oppii, että toiselta ihmiseltä saa lohtua, turvaa ja hoitoa. Perusturvallisuuden tunne lähtee kehittymään, kun lapsen tarpeet tyydytetään ja hän saa hoitoa sekä hellyyttä riittävästi ja oikea-aikaisesti. Kun lapsi tulee kuulluksi ja autetuksi, hänelle alkaa kehittyä taito lohduttaa itse itseään. Samalla hänelle rakentuu mielikuva siitä, että hän on arvokas ja rakastettu. (Niemi 2013, 16; Juusola 2017, 23.)

Vauvavaiheen jälkeen lapsen oma aktiivisuus kasvaa ja hän alkaa tehdä yhä enemmän asioita itse. Samalla hän kerää kokemusta omasta osaamisestaan. Osaamisella ja suoriutumisella on merkittävä vaikutus pienen lapsen itsetunnon kehittymiseen. Epäonnistumiset ja omien taitojen vajavaisuus voivat aiheuttaa lapsessa voimakasta turhautumista, suuttumusta ja pettymystä. Koska lapsen oman käytöksen ja tunteiden säätelyn taidot ovat vielä kehittymässä, tarvitsee hän aikuiselta lohdutuksen lisäksi turvalliset rajat, ohjeistusta ja ratkaisumalleja. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 182.) Lapsen tulisi saada tuntea myös osaamisen ja hallitsemisen riemua. Lapsi peilaa osaamistaan vanhempien palautteesta ottamalla siinä olevat positiiviset ja negatiiviset piirteet ja liittämällä ne itseensä. Vanhempien tehtävänä on antaa lapselle palautetta tämän erinomaisuudesta. Lasta tulisi muistaa kehua suorituksesta si-

nänsä arvottamatta sen lopputulosta. Vanhempien kannustus ja rohkaisu auttavat lasta rakentamaan itselleen vahvan itsetunnon. (Keltikangas-Järvinen 2017, 158-159, 185.)

Myöhemminä vuosina lapsen itsetuntoa rakentavat kodin ja vanhempien lisäksi koulu, toverit ja harrastukset. Erityisen tärkeitä itsetunnolle ovat ensimmäiset kouluvuodet. Tutkimuksissa on todettu, että lapsi alkaa koulun aloitettuaan arvioida käytöstään uudella, kriittisemmällä tavalla ja aikaisempi valmius olla tyytyväinen ja ihastunut omiin aikaansaannoksiin katoaa. Koulun perinteinen arvostelujärjestelmä mahdollistaa sen, että lapsi voi tehdä vertailuja itsensä ja ikätovereidensa välillä. Kouluikäinen lapsi arvostaa suuresti opettajaansa ja saattaa samaistua tähän. Samaistuessaan lapsi pyrkii olemaan ihailunsa kohteen kaltainen omaksumalla itselleen tämän ajatuksia, ihanteita, mielipiteitä ja käyttäytymismalleja. Opettajan antamilla kehuilla tai moitteilla voikin olla suuri vaikutus lapsen itsetunnon kehitykselle. (Kiviruusu 2017, 22; Keltikangas-Järvinen 2017, 136, 218-219, 247.)

Nuoruudessa ihminen muodostaa omaa identiteettiään ja siirtyy vähitellen lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruutta leimaa nopea fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kasvu ja kehitys. Nuoruudessa myös suhde vanhempiin, kaveripiiriin, omaan persoonaan sekä seksuaalisuuteen muuttuu. (THL 2018.) Tovereiden muodostama taustaryhmä on merkittävä tekijä erityisesti murrosikäisen itsetunnon kehitykselle. Ryhmän avulla nuori sekä irrottautuu vanhemmistaan, että peilaa muiden hyväksyntää. Nuorelle ryhmä ei merkitse pelkästään kaverisuhteita, vaan siitä haetaan myös voimaa omaan epävarmuuteen. Ryhmän nauttima arvostus vahvistaa nuoren omanarvontuntoa. Jos nuori jää ryhmän ulkopuolelle, tai kuuluu sellaiseen ryhmään, jota ei arvosteta, vaikuttaa se hänen itsetuntoonsa heikentävästi. (Keltikangas-Järvinen 2017, 73.)

Kiviruusun mukaan (2017, 17) useissa tutkimuksissa (Harter 1999; Robins ym. 2002) on osoitettu, että itsetunto on tyypillisesti nuoruudessa varsin alhainen ja se myös ailahtelee tavallista voimakkaammin. Nuoren itsetunnon suurimmat ailahtelut ajoittuvat murrosiän alkuvaiheisiin, 12–14 vuoden ikään. Itsetunnon epävakaus johtuu todennäköisesti kypsymiseen liittyvistä nopeista muutoksista, joihin liittyvät myllerrykset aiheuttavat epävarmuutta identiteettiin ja minäkäsitykseen. Keltikangas-Järvinen (2017, 37-38) toteaa kuitenkin, että

lapsuudessa saavutettu hyvä itsetunto säilyy yleensä vahvana myös läpi murrosiän. Hän myös korostaa, että murrosikä tuo epävarmuuden lisäksi mukanaan monenlaisia kehitysmahdollisuuksia. Murrosikäinen on uudella tavalla vastaanottavainen ja altis vaikutuksille. Näin ollen hän kokee onnistumisen tunteet voimakkaasti, ja on myös valmis muokkaamaan käsitystä itsestään niiden mukaan.

6 SOSIAALISET VERKOSTOT

Lapsi toimii kasvaessaan monenlaisissa ympäristöissä, kuten pihapiirissä, päiväkodissa, koulussa, harrastuksissa ja kerhoissa. Erilaisissa yhteisöissä muodostuu sosiaalisia verkostoja, joissa syntyy läheisyydeltään eritasoisia ihmissuhteita. Lapsilla on vertaisryhmissään sekä syvempiä, molemminpuolisia ystävyysuhteita, että hyväksyntään perustuvia kaverisuhteita. Lapsen sosiaalinen kehitys on riippuvainen sekä sosiaalisten suhteiden määrästä, että niiden laadusta. Myönteiset vertaissuhteet sekä niistä muodostuvat sosiaaliset verkostot tukevat lapsen kehitystä sekä lisäävät hyvinvointia. Sosiaalisten verkostojen olemassaolo ja niihin kuuluminen ovat lapselle jo itsessään merkittävä voimavara. Suhteet verkostoissa voivat olla pinnallisiakin ja silti suojata lasta negatiivisilta tunteilta sekä sosiaalisen yksinäisyyden pidempiaikaisilta vaikutuksilta. Vertaissuhteisiin liittyvät ongelmat puolestaan uhkaavat lapsen tervettä kehitystä sekä hyvinvointia, ja ne voidaan luokitella syrjäytymisriskiksi lapsen elämässä. Kielteiset kokemukset vertaisista aiheuttavat lapselle ahdistusta, stressiä ja vieraantumisen tunnetta, sekä lisäävät lapsen negatiivisia käsityksiä itsestään ja toisista. (Junttila 2015, 34; Neitola 2011, 20, 24-25.)

6.1 Vertaisryhmät

Vertaisryhmällä on merkittävä vaikutus sekä lapsen sosiaalistumiseen, että kokonaiskehitykseen. Vertaisryhmän voidaan ajatella opettavan lapselle niitä taitoja, joita hän tarvitsee myöhemmin toimiessaan erilaisissa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Vertaisryhmään kuuluminen on jo sinänsä palkitsevaa, sillä kaveriporukka tarjoaa ajanvietettä, kumppanuutta ja tunteen johonkin kuulumisesta. Kehitykseltään samantasoisten parissa lapsi saa myös kokemuksia erilaisista tunteista, kehittää luovuutta, harjoittelee sosiaalisia taitoja ja ongelmanratkaisuvalmiuksia sekä kehittyy kielellisesti. Ryhmässä opitaan niin yh-

dessä toimimista ja kompromisseja kuin oman paikan ottamista ja jämäkkyyt-
täkin. Lisäksi lapsi oppii vertaisryhmässä tapahtuvan sosiaalisen vertailun
kautta paljon itsestään ja rakentaa sen avulla minäkuvaansa, käsitystä itses-
tään ja ominaisuuksistaan. (Salmivalli 2005, 32-33, 38.)

Jokaiselle lapselle muodostuu keskinäisen vertailun, hyväksynnän ja torjun-
nan kautta vertaisryhmässä oma asema, maine ja rooli. Sosiaalinen status
muodostuu lapsen persoonallisten ominaisuuksien ja hänen käyttäytymisensä
perusteella. Samalla ryhmän hahmottama status luo lapselle käsityksen siitä,
miten hänen odotetaan käyttäytyvän. Lapsen asemaan ryhmässä vaikuttavat
käyttäytymisen lisäksi vaihtelevasti myös erilaiset pinnalliset seikat, kuten ul-
konäkö tai liikunnalliset taidot. Vertaisryhmän normeista riippuu, mitkä asiat
ovat ryhmässä arvostettuja ja johtavat hyväksyntään. Lapsen sosiaalinen
asema säätelee mukaan pääsyä ja osallisuutta ryhmän toimintaan sekä vuo-
rovaikutukseen. Kun lapsen sosiaalinen status on kerran muodostunut, on
sillä taipumusta olla hyvin pysyvä. (Laine 2005, 196; Neitola 2011, 20-21; Sal-
mivalli 2005, 29.)

Vertaisryhmien käänttöpuolena on se, että osa lapsista jää niiden ulkopuolelle.
Vertaisryhmässään torjutuksi tulleilla lapsilla on muita suurempi riski jäädä jat-
kossakin porukoiden sekä vastavuoroisten ystävyysuhteiden ulkopuolelle,
kokea yksinäisyyden tunteita ja joutua kiusatuksi. Jos torjunta on jatkuvaa, al-
kaa lapsi usein itsekkin pitää itseään sosiaalisesti epäonnistuneena. (Salmivalli
2005, 33.) Toveripiiristä syrjäytyminen vähentää vertaisryhmän suotuisia vai-
kutuksia ja oppimismahdollisuuksia sekä johtaa usein tyytymättömyyteen,
heikkoon itsearvostukseen ja sopeutumisongelmiin. (Neitola 2011, 24-25.)
Heikolla sosiaalisella asemalla ja sopeutumisongelmilla on puolestaan todettu
olevan yhteys myöhempään mielenterveyden ongelmiin, negatiivisiin asenteisiin
koulua kohtaan, heikkoon opintomenestykseen sekä koulusta putoamiseen.
(Neitola 2013, 103.)

6.2 Ystävyysuhteet

Kahdenkeskisillä ystävyysuhteilla on oma erityinen tehtävänsä lapsen sosi-
alistumisessa ja sosiaalisen kompetenssin muodostumisessa. Ystävyysuh-

teissa lapsi omaksuu sosiaalisia ja emotionaalisia valmiuksia. Siinä missä vertaisryhmät valmentavat lasta erilaisissa ryhmissä toimimiseen, opettavat ystävyysuhteet lapselle taitoja, joita hän tarvitsee myöhemmissä läheisissä ihmissuhteissaan. (Salmivalli 2005, 38.) Ystävät toimivat tukena lapsen identiteetin, minäkuvan ja itsearvostuksen muodostumiselle. Lisäksi ystävyysuhteet suojaavat lasta negatiivisilta emotionaalisilta kokemuksilta, torjutuksi tulemiselta sekä kiusaamiselta. (Neitola 2011, 22-23.)

Tunnusomaisia piirteitä lasten ystävyysuhteille ovat välittäminen, lojaalius, toisen tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden arvostaminen, sekä molemminpuolinen tukeminen. Ystävyysuhteet tarjoaa lapselle hyväksytyksi tulemisen, yhteenkuuluvuuden ja kiintymyksen tunteita. Ystävät sovittavat käyttäytymistään toisen käyttäytymiseen sopivaksi sekä jakavat yhteisiä kiinnostuksen kohteita ja rakentavat niille yhdessä merkityksiä. Ystävät haluavat käyttää voimavarojaan toinen toistensa hyödyksi. Heidän keskinäisessä suhteessaan vuorottelevat avun saaminen ja antaminen. Ystävien välille rakentuneessa luottamuksen ilmapiirissä uskalletaan ilmaista tunteita, ajatuksia sekä omaa haavoittuvaisuutta. (Koivula 2013, 34.) Ystävät myös rohkaisevat toisiaan kokeilemaan sellaisia asioita, joita he eivät uskaltaisi yksin tehdä. Yhdessä he voivat tuntea itsensä voimakkaammiksi ja varmemmiksi kuin yksin ollessaan. (Laine 2005, 175.)

Emotionaalinen yksinäisyys on puutetta läheisestä ystävästä. Siihen liittyy yleensä voimakkaita levottomuuden, ahdistuksen ja toivottomuuden tunteita. Emotionaalisesta yksinäisyydestä kärsivät Suomessa erityisesti pojat. Tutkimusten mukaan noin kolmannes sekä alakoululaisista (22-27 %) että yläkoululaisista pojista (20-30 %) on kokenut emotionaalista yksinäisyyttä vähintään yhden lukukauden aikana. Poikia, joiden emotionaalinen yksinäisyys kesti yli vuoden, oli alakoululaisista viidennes (20 %) ja yläkoululaisista jopa neljännes (25 %). Tytöistä emotionaalisesta yksinäisyydestä kärsi jonakin lukukautena molemmissa ikäryhmissä alle viidennes (10-20 %) ja yli vuoden kestäneestä emotionaalisesta yksinäisyydestä noin kymmenesosa (11-13 %). (Junttila 2015, 34, 64.) Emotionaalinen yksinäisyys ei kytkeydy niinkään ihmissuhteiden määrään, vaan niiden laatuun. Emotionaalisesti yksinäinen henkilö ei

tunne yhteenkuuluvuutta sosiaalisen verkostonsa kanssa ja voi kokea ahdistusta, vaikka hänellä olisikin seuraa. Toisaalta yksikin läheinen ystävä suojaa lasta tai nuorta emotionaaliselta yksinäisyydeltä. (Aro & Lintu 2012, 9.)

7 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Jenni Heikkinen julkaisi marraskuussa 2014 opinnäytetyön ”Kaverin kanssa yhdessä tehtyjä asioita – Lasten ja vanhempien kokemuksia Mannerheimin lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piirin kaveritoiminnasta.” Vaikka MLL:n kaveritoimintaa ohjaavatkin valtakunnalliset periaatteet, toteutetaan toimintaa piireissä hieman eri tavoin. Pohjois-Pohjanmaan piirin kaveritoiminnan tavoitteisiin kuuluivat Heikkisen (2014, 3-4) tutkimuksen aikaan lapsen itsetunnon vahvistaminen, turvallisen vuorovaikutussuhteen ja myönteisten kokemusten tarjoaminen sekä sosiaalisten suhteiden luominen. Kaveritoiminnan kohderyhmänä olivat peruskouluikäiset, 7–15-vuotiaat lapset ja nuoret, joilla arveltiin olevan riski syrjäytyä. Vapaaehtoisina tukikavereina toimi aikuisten sijasta 16 vuotta täyttäneitä, kaverikurssilla koulutettuja nuoria. Toimintaa toteutettiin yhteistyössä koulujen kanssa, ja lapset ja nuoret, sekä tukikaverit ohjauivat toimintaan oppilaitosten kautta.

Heikkisen tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia kokemuksia kaveritoimintaan osallistuneilla lapsilla ja heidän vanhemmillaan oli toiminnasta sekä millaiset toiminnot olivat lapsen toimijuuden kannalta hyväksi havaittuja. Lisäksi tutkimuksen toivottiin tuottavan kehittämisideoita tuoreelle toiminnalle. Laadullisella tutkimuksella ei tavoiteltu yleistettävyyttä. Tutkimus toteutettiin paperisten kyselylomakkeiden avulla. Vanhemmilta kerättiin tietoa neljällä avoimella kysymyksellä ja lapset saivat valita vastaustavaksi pienen kirjoituksen tai piirroksen. Kyselyt lähetettiin postitse kaikille kuudelle perheelle, jotka olivat olleet mukana toiminnassa. Kolme perhettä palautti lomakkeen ja tutkimukseen osallistui kaiken kaikkiaan kolme vanhempaa ja neljä lasta. (Heikkinen 2014, 15-18.)

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että kaveritoiminnan yleisiä tavoitteita oli saavutettu ja perheillä oli positiivisia kokemuksia toiminnasta. Lapset kokivat tukikaverinsa mukaviksi henkilöiksi ja kertoivat viihtyneensä heidän seurassaan. Myös vanhemmat kokivat toiminnan hyväksi ja hyödylliseksi lapselleen. Sekä

vanhemmat, että lapset nimesivät etenkin liikunnalliset toiminnot tärkeiksi. Lisäksi vanhemmat korostivat tukikaverin ja lapsen yhteisen ajan merkitystä. Myös henkilökemioiden merkitys nousi esille vanhempien vastauksissa ja tukikaverilta toivottiin erityisesti taitoa kuunnella lasta sekä huomioida lapsen toiveet toiminnan suunnittelussa. (Heikkinen 2014, 20-25.)

MLL:n Kymen piirin kaveritoiminnasta ei ole tehty aikaisempia tutkimuksia. Kymen piiri on kerännyt palautetta toiminnasta päätöskyselyillä, joihin perheitä sekä vapaaehtoisia on pyydetty vastaamaan tukisuhteen päätöspalaverin yhteydessä. Perheille suunnatulla kyselyllä selvitetään kaveritoiminnan vaikutuksia lapsen arkeen sekä kaveritoiminnan yleisten sekä kyseisen tukisuhteen yksilöllisten tavoitteiden toteutumista. Vapaaehtoisille suunnatussa kyselyssä aikuiskaveria pyydetään arvioimaan kaveritoiminnan onnistumista, sen vaikutuksia lapselle tai nuorelle, toiminnan mielekkyyttä, sekä MLL:n tarjoamaa tukea. Päätöskyselyillä on kerätty myös yleisiä kehittämissuhteita toiminnalle. (Lyytinen 2019.)

8 TUTKIMUSASETELMA

Tässä luvussa kerrotaan tarkemmin tutkimuksen lähtökohdista, suunnittelusta ja toteutuksesta. Tutkimus toteutettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin tarpeista käsin ja se suunnitettiin yhteistyössä tukihenkilötoiminnan koordinaattorien kanssa. Lisäksi suunnittelussa hyödynnettiin tutkimusmenetelmiä käsittelevää kirjallisuutta. Tämä luku avaa suunnitteluvaiheessa tehtyjä valintoja liittäen ne alan teorian tietoon.

8.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin kaveritoimintaan osallistuneiden lasten vanhemmilla on toiminnasta ja sen vaikutuksista lapsen elämään. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa Kymen piirille sellaista tietoa, jota järjestö voi hyödyntää toimintansa ja koulutustensa kehittämisessä sekä uusien vapaaehtoisten rekrytoinnissa. Tutkimuksen avulla haluttiin saada tietoa siitä, mikä kaveritoiminnassa on vanhempien mielestä hyvää ja säilyttämisen arvoista. Tutki-

muksella haluttiin selvittää myös, miten toimintaa voitaisiin vanhempien mielestä kehittää. Lisäksi pyrittiin selvittämään, kuinka hyvin kaveritoiminta on vanhempien mielestä vastannut sille asetettuihin tavoitteisiin.

Tutkimuksen tavoitteena oli myös tuottaa tietoa, jota MLL voi hyödyntää omassa raportoinnissaan toiminnan rahoittajalle. Järjestön toiminnan suurin rahoittaja on STEA (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus). STEA on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen valtionapuviranomainen, joka hallinnoi Veikkaus Oy:n pelituotoista sosiaali- ja terveysjärjestöjen yleishyödylliseen, terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan kohdistuvia avustuksia. STEA:lla on lakisääteinen velvollisuus valvoa avustusten asianmukaista käyttöä sekä avustetun toiminnan tuloksia ja vaikutuksia. (MLL 2018c; STEA 2016.)

MLL saa STEA:lta sekä yleisavustusta että kohdennettua toiminta-avustusta. Kymen piirin tukihenkilötoiminta alkoi hankkeena, mutta toimintaa on sittemmin laajennettu ja siitä on tullut pysyvää. Kaikilla avustuksensaajilla on velvollisuus raportoida avustuksen käytöstä STEA:lle vuosittain. Kohdennetulla toiminta-avustuksella tehdystä toiminnasta tulee pyydettäessä toimittaa STEA:lle tuloksellisuus- ja vaikutus selvitys (TVS). Selvityksen tulee osoittaa luotettavasti, että avustusta käytetään tuloksellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Selvityksessä tulee arvioida muun muassa sitä, kuinka tuloksellista toiminta on suhteessa tavoitteisiin, kuinka tuloksellista se on suhteessa muuhun vastaavaan avustettavaan toimintaan ja kuinka hyvin se tavoittaa kohderyhmän. Tämän tutkimuksen avulla tuotettua tietoa hyödynnetään seuraavassa tuloksellisuus- ja vaikutus selvityksessä, jonka MLL toimittaa STEA:lle. (MLL 2018c; STEA 2016; STEA 2019.)

Tutkimukseni kohdistui tilaajan toiveiden mukaan vanhempien kokemuksiin Kymen piirin kaveritoiminnasta. Toiminnasta on parhaillaan tekeillä myös toinen opinnäytetyö, joka keskittyy kartoittamaan kaveritoimintaan osallistuneiden lasten kokemuksia. Tutkimus toteutetaan laadullisin keinoin ja siinä haastatellaan pientä joukkoa kaveritoiminnassa mukana olevia lapsia. Näiden kahden opinnäytetyön avulla tilaaja pyrkii saamaan monipuolisen kuvan siitä, miten perheet ovat kaveritoiminnan kokeneet. Tutkimukseni ohjenuorana toimivat MLL:n Kymen piirin kaveritoiminnan tavoitteet, jotka ovat:

- Tarjota lapselle/nuorelle turvallinen ja luottamuksellinen suhde
- Ehkäistä ongelmien kasautumista
- Ehkäistä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä lapsen/nuoren sosiaalisia taitoja ja itsetuntoa vahvistamalla
- Sosiaalisen verkoston laajentaminen
- Itsenäistymisen tukeminen

Määrittelimme tilaajan kanssa kolme päätavoitetta, jotka muodostavat samalla pohjan koko kaveritoiminnalle: turvallisen ja luottamuksellisen suhteen tarjoaminen, lapsen tai nuoren itsetunnon vahvistaminen sekä sosiaalisen verkoston laajentaminen. Näihin tavoitteisiin vastaamalla pystytään mielestämme ehkäisemään myös ongelmien kasautumista, yksinäisyyttä ja syrjäytymistä sekä tukemaan lapsen tai nuoren sosiaalisia taitoja ja itsenäistymistä. Tutkimuskysymykset muodostettiin määrittelemiemme päätavoitteiden mukaan:

1. Millainen suhde lapsellasi on syntynyt aikuiskaveriin?
2. Miten kaveritoiminta on vaikuttanut lapsesi itsetuntoon?
3. Miten kaveritoiminta on vaikuttanut lapsesi sosiaaliseen verkostoon?

8.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmäksi valittiin survey-tutkimus. Se on tutkimusstrategia, jonka lähtökohtana on tiettyjen ilmiöiden, ominaisuuksien tai tapahtumien yleisyyden, esiintymisen, vuorovaikutuksen tai jakautumisen selvittäminen. Tutkimuksen tulokset pyritään yleistämään otoksesta koko perusjoukkoon. Survey-tutkimuksen lähtökohdat ovat määrällisessä tutkimuksessa, mutta aineistoja voidaan kysely- ja haastattelumenetelmistä riippuen analysoida joko laadullisesti tai määrällisesti. (Jyväskylän yliopisto 2015.) Yksi survey-tutkimuksen keskeisistä aineistonkeruumenetelmistä on kysely. Kyselyssä kysymysten muoto on standardoitu eli vakioitu. Vakiointi tarkoittaa, että kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. (Vilka 2007, 28.) Kyselytutkimuksella voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto sekä kysyttävien kysymysten, että vastaajamäärän kannalta. Kyselyä pidetään tehokkaana tutkimusmenetelmänä, koska se säästää aikaa, vaivannäköä sekä kustannuksia. (Laajalahti 2016, 48.)

Tutkimus toteutettiin verkkokyselynä. Verkkokyselyt eroavat perinteisistä kyselytutkimuksista lähinnä teknisen toteutuksensa puolesta. Verkkokyselyiden suunnitteluohjelmien avulla aineisto saadaan kerättyä ja analysoitua nopeasti ja helposti ilman erillisiä lisävaiheita. Verkko tarjoaa kustannussäästöjä, koska tutkimusaineiston keräämisestä ei synny matka-, puhelin- tai postikuluja. Verkkokyselyllä voidaan myös tavoittaa sellaisia kohderyhmiä, jotka muuten jäisivät esimerkiksi asuinpaikkansa vuoksi tutkimuksen ulkopuolelle. Vastaajille verkkokysely tarjoaa mahdollisuuden osallistua tutkimukseen itselleen parhaiten sopivana ajankohtana. (Kananen 2014, 156; Räsänen & Sarpila 2013, 68.) Sähköiset kyselyt soveltuvat hyvin esimerkiksi psykologisten tai käyttäytymiseen liittyvien käsitteiden kuten mielipiteiden ja asenteiden mittaamiseen. Toisin kuin esimerkiksi haastattelussa, tutkija ei läsnäolollaan vaikuta vastauksiin. Verkkokyselyn vastauksia voidaankin anonymiteetin ansioista pitää kasvokkain annettuja vastauksia laadukkaampina ja rehellisempinä. (Laajalahti 2016, 48-49.)

Tutkimustiedon hankkiminen verkkokyselyllä sisältää myös haasteita. Vastaajien tavoittamista vaikeuttaa se, etteivät kaikki kohdehenkilöt välttämättä asioi verkossa aktiivisesti. Sähköpostikutsu saattaa päätyä roskapostiksi, tai vastaaja voi muuten vain jättää sen avaamatta. Ongelmia voivat aiheuttaa myös tekniset seikat, kuten yhteydet, laitteet, sovellukset ja palomuurit. (Kananen 2015, 215-216.) Verkkokyselyn haittapuolia ovat myös alhainen vastaamishalukkuus sekä erä- tai osittaiskato, jotka voivat vaikuttaa kerätyn tutkimusaineiston luotettavuuteen. Erä- tai osittaiskadolla tarkoitetaan vastaajien puutteellista vastaamista kyselyyn. Vastaaja voi esimerkiksi jättää osan pyydettyistä tiedoista antamatta, vastata vain itselleen mieleisiin kysymyksiin tai keskeyttää kyselyn. (Miettinen & Vehkalahti 2013, 92.) Verkkokyselyä voidaan myös pitää joustamattomana tiedonkeruumenetelmänä. Kun vastauksia ei anneta kasvokkain, väärinymmärryksiä ei päästä korjaamaan, ja virhetulkintojen todennäköisyys kasvaa. (Räsänen & Sarpila 2013, 69.)

8.3 Kyselylomakkeen suunnittelu ja toteutus

Kyselytutkimuksen kohderyhmäksi valittiin ne kaveritoiminnan vanhemmat, jotka olivat käyneet läpi ensimmäiset, toimintaan kuuluvat seurantapuhelut. Valinta rajasi tutkimuksen ulkopuolelle perheet, joiden lapsi oli ollut mukana

toiminnassa alle kaksi kuukautta. Juuri kaveritoiminnan aloittaneet perheet päädyttiin rajaamaan tutkimuksen ulkopuolelle, koska heidän kohdallaan arveltiin olevan vielä liian aikaista arvioida toiminnan vaikutuksia luotettavasti. Linkki kyselyyn lähetettiin niille vanhemmille, joiden kanssa MLL oli muutenkin yhteydessä toimintaa koskevissa asioissa. Käytännössä kysely saavutti tästä syystä jokaisen lapsen kohdalla vain toisen vanhemman.

Kymen Piirin kaveritoiminta ulottuu laajalti Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueille, joten haastattelujen järjestäminen lähellä perheitä olisi vaatinut runsaasti aikaa ja siitä olisi syntynyt kustannuksia. Tämän vuoksi tutkimus päädyttiin toteuttamaan sähköisenä Webropol-kyselynä. Kysely rakennettiin kolmen, kaveritoiminnan tavoitteista johdetun tutkimuskysymyksen pohjalta. Kyselystä haluttiin tehdä vastaajille mahdollisimman nopea ja vaivaton. Jotta kysely saatiin pidettyä riittävän lyhyenä, muodostettiin siihen useita monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymykset tarjoavat tutkijalle paljon tietoa, mutta samalla niihin vastaamista pidetään suhteellisen helppona. Kaveritoiminnan koordinaattorit olivat suurena apuna vastausvaihtoehtojen pohdinnassa. He myös vastasivat laatimaani testikyselyyn, ja arvioivat kyselyn sisältöä sekä toimivuutta. Koordinaattorit antoivat testikyselyn pohjalta hyviä kehitysehdotuksia, jotka auttoivat lopullisen kyselyn muodostamisessa.

Halusimme varmistaa, että kysely tavoittaisi kohderyhmän mahdollisimman hyvin. Tämän vuoksi lähestyimme kohderyhmää verkkotutkimuksissa yleisemmin käytetyn sähköpostin sijasta WhatsAppilla, jota tukihenkilötoiminnassa käytetään muutenkin yhteydenpidossa. WhatsApp-viestin arvioitiin tuntuvan vastaanottajista sähköpostia henkilökohtaisemmalta, jolloin kyselyyn luultavasti myös vastattaisiin todennäköisemmin. Valintaa tuki myös se, että puhelimeen lähetetyn linkin kautta kyselyyn on helppoa vastata juuri silloin, kun se itselle parhaiten sopii. Tietosuojasyistä vastaajien yhteystietoja ei luovutettu MLL:n ulkopuolelle, vaan kaveritoiminnan koordinaattorit lähettivät kyselylinkin sekä saatekirjeen kohderyhmään kuuluville vanhemmille. Vastaajien houkuttelemiseksi Kymen piiri tarjosi yhdelle perheelle leffaliput, jotka arvottiin kyselyn sulkeutumisen jälkeen. Kysely oli avoinna Webropol-ohjelmassa 25.4.–12.5. välisenä aikana.

Kyselyn liitteeksi laadittiin saatekirje, jossa esiteltiin lyhyesti tutkimuksen tekijä, aihe, sisältö ja tarkoitus. Saatekirjeessä luvattiin, että vastaukset käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti. Vastaajille luvattiin myös, että tutkimusaineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Saatekirje päädyttiin lähettämään vastaajille kuvana, koska haluttiin varmistaa, että se avautuisi kaikilla mobiililaitteilla ohjelmistoista riippumatta. Sekä kyselystä, että saatekirjeestä pyrittiin tekemään mahdollisimman selkeät, jotta niitä olisi helppoa tarkastella pieneltä näytöltä. Kyselystä pyrittiin lisäksi tekemään mahdollisimman toimiva mobiililaitteella vastaamiseen. Kyselystä ja saatekirjeestä tehtiin fontti- ja väri- valintojen avulla MLL:n visuaalisen linjan mukaiset. Saatekirjeessä käytettiin myös MLL:n Kymen piirin logoa.

8.4 Kyselyn sisältö

Vanhempien kokemuksia selvitettiin yhteensä kuuden kysymyksen avulla. Taustatietoina vanhemmilta kysyttiin kaveritoimintaan osallistuneen lapsen ikää. Tietoa pidettiin olennaisena, koska kaveritoiminnan ikähaarukkaan (4–17 vuotta) kuuluu monia kehitysvaiheita, joiden arvioitiin vaikuttavan jonkin verran myös toiminnan tavoitteisiin ja sisältöön. Esimerkiksi tavoitteisiin kuuluvan itenäistymisen tukemisen arveltiin sopivan erityisesti nuorten tukisuhteisiin.

Toinen kysymys selvitti syitä kaveritoimintaan hakeutumiselle. Monivalintakysymyksen valmiit vastausvaihtoehdot muodostettiin yhteistyössä kaveritoiminnan koordinaattorien kanssa. Heidän kokemuksensa mukaan yleisimpiä syitä toimintaan hakeutumiselle olivat yksinäisyys, tarve aikuiselle juttukaverille, ujous tai arkuus, tekemisen puute, harrastuskaverin puute, sekä haasteet koulussa tai sosiaalisessa kanssakäymisessä. Valittavien vaihtoehtojen määrää ei rajoitettu. Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus nimetä syitä avoimessa kohdassa ”Muu, mikä?”. Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin, oliko kaveritoiminta vastannut perheen tarpeisiin. Vastausvaihtoehtoiksi annettiin selkeyden vuoksi ”kyllä” ja ”ei”.

Neljännessä kysymyksessä esitettiin seitsemän väittämää, joiden paikkansa-pitävyyttä vastaajat arvioivat asteikolla yhdestä viiteen. Väittämät kohdistuivat kolmeen teemaan: aikuiskaverin ja lapsen väliseen suhteeseen, kaveritoiminnan vaikutuksiin lapsen itsetunnolle sekä kaveritoiminnan vaikutuksiin lapsen

sosiaaliselle verkostolle. Suhdetta kuvaavat väitteet olivat: ”Lapselleni on syntynyt luottamuksellinen suhde aikuiskaveriin”, ”Aikuiskaveri on kannustanut lastani ja antanut hänelle positiivista palautetta” sekä ”Lapseni odottaa tapauksia kaverin kanssa”. Vaikutuksia itsetuntoon selvitettiin väitteellä: ”Lapseni itsevarmuus on kasvanut kaveritoiminnan avulla” ja vaikutuksia sosiaaliseen verkostoon väitteillä: ”Kaveritoiminnan ansiosta lapselleni on uusia kavereita”, ”Kaveritoiminnan ansiosta lapseni on rohkeampi ryhmässä” sekä ”Aikuiskaverin avulla lapseni on löytänyt uuden harrastuksen/kiinnostuksen kohteen”.

Viidennessä kysymyksessä vanhempia pyydettiin arvioimaan, oliko kaveritoiminta vaikuttanut lapsen mielialaan tai käyttäytymiseen. Vastausvaihtoehtoina tarjottiin ”positiivisesti, miten?”, ”negatiivisesti, miten?” sekä ”ei ole vaikuttanut”. Kahteen ensimmäiseen vaihtoehtoon liitettiin avoimet osiot, joissa vanhemmat pystyivät kuvaamaan havaitsemiaan vaikutuksia omin sanoin.

Kuudes kysymys oli avoin: ”Mitä muuta haluaisit kertoa? Ruusut ja risut kaveritoiminnalle”. Kysymyksen tarkoituksena oli tarjota vastaajille mahdollisuus kuvata vapaasti ajatuksiaan kaveritoiminnasta sekä kerätä yleistä palautetta ja kehittämisehdotuksia toiminnalle. Avoimella kysymyksellä pyrittiin täydentämään tutkimusaineistoa sekä saavuttamaan mahdollisimman monipuolinen ja totuudenmukainen kuva vanhempien kokemuksista. Kyselyn lopuksi vastaaja pyydettiin jättämään yhteystietonsa, mikäli he halusivat osallistua leffalippujen arvontaan.

9 AINEISTON ANALYYSIMENETELMÄT

Ennen varsinaiseen analyysiin siirtymistä aineistoon tutustuttiin huolellisesti. Tutustuminen tutkimusaineistoon aloitettiin selailemalla aineistoa ja varmistamalla, että siinä oli kaikki päällisin puolin kunnossa. Kun aineistosta oli muodostettu kokonaiskuva, ymmärrystä syvennettiin piirtämällä kuvia, tekemällä taulukoita ja tutkimalla tunnuslukuja. (Vehkalahti 2014, 51.) Tutkijan valitsema näkökulma ja tutkimusongelman sekä tutkimuskysymysten asettelu vaikuttavat siihen, miten aineistoa lähestytään, koodataan ja tulkitaan. Tietokoneohjelmistojen kehittyttyä tutkija voi kokeilla erilaisia lasku- ja esitystapoja nopeasti.

(Valli 2015, 11.) Erialaisten kuvaajien vaivaton kokeileminen helpotti tämän tutkimuksen aineiston analysointia huomattavasti. Kuvaan alaluvuissa niitä menetelmiä, joita tutkimuksen aineiston analyysissä hyödynnettiin.

9.1 Määrällinen tutkimusaineisto

Kyselytutkimus on enimmäkseen määrällistä tutkimusta, jossa kerättyä aineistoa käsitellään numeroin erilaisten matemaattisten toimenpiteiden avulla. Kyselylomakkeen kohdalla aineistoon tutustumisen kannattaa aloittaa numeerisesta aineistosta, koska siitä saa nopeasti jonkinlaisen kokonaiskuvan tuloksista. Avovastaukset kannattaa käydä läpi tämän jälkeen. Kyselytuloksissa osa avovastauksista täydentää ja tarkentaa numeerisista vastauksista saatua kuvaa. Osassa avovastauksista voi myös tulla kokonaan uutta informaatiota, kehittämisideoita ja kannanottoja. (Henriksson ym. 2015, 62.)

Tietokoneiden ja ohjelmistojen kehityttyä tutkijan ei tarvitse enää itse juuri laskea, sillä kone tekee sen hänen puolestaan. Nykyään tutkijan tehtävänä on pikemminkin ymmärtää ja tulkita tuloksia sekä selostaa niitä lukijalle. Aineiston kuvaamisen yhteydessä tulee ensisijaisesti miettiä, mihin tarkoitukseen ja kelle tuloksia esitellään. Mikäli tavoitteena on antaa mahdollisimman tarkka ja yksityiskohtainen kuva aineistosta, kannattaa tulokset esittää taulukoina. Jos lukijaa halutaan säästää yksityiskohdilta ja antaa tuloksista nopea yleiskuva, on graafinen esitys sopivampi valinta. Tilanteissa, joissa nopea ja ylimalkainen kuvaus riittää, voidaan tuloksia kuvata myös pelkillä tunnusluvuilla. (Valli 2015, 12,15.)

Webropol-ohjelma tilastoi strukturoitujen kysymysten vastaukset automaattisesti ja antaa raporteissaan valmiita kaavioita. Tulokset ovat myös helposti siirrettävissä Exceliin, PowerPointiin, Wordiin sekä moniin tilasto-ohjelmiin. Tutkijan tehtäväksi jää valita tulosten havainnollistamiseen parhaiten sopivat kaaviot. Pylväs- ja palkkikaaviot soveltuvat hyvin vertailuun ja niillä voidaan korostaa muuttujien välisiä eroja. Ympyräkaavio puolestaan mittaa kokonaisuutta ja sen osia. Se havainnollistaa hyvin sitä, mikä on kunkin osan osuus kokonaisuudesta. Skaala- eli asteikkokysymysten vastauksia kuvatessa kannattaa prosenttien sijasta käyttää keskiarvoja, joiden avulla voidaan helposti

myös vertailla eri muuttujia keskenään. Keskiarvoja voidaan kuvata esimerkiksi viivadiagrammeilla, joista voidaan yhdellä silmäyksellä nähdä ilmiötä havainnollistava profiili. (Kananen 2015, 292, 309, 334-335; Valli 2015, 74-77.)

9.2 Laadullinen tutkimusaineisto

Laadullista aineistoa voidaan analysoida joko aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai edellisiä yhdistelemällä. Aineistolähtöisessä analyysissä teksti jaotellaan asiasisältöihin ja sisällölle annetaan koodit, jotka perustuvat puhtaasti aineistoon. Teorialähtöisessä analyysissä puolestaan sovitetaan olemassa olevien teorioiden käsitteitä aineistoon, eli katsotaan, löytyykö aineistosta teorian olettamia tekijöitä tai käsitteitä. (Kananen 2015, 173-174). Puhtaasti aineistolähtöinen päättely ei ole käytännössä mahdollista, koska tutkijalla on aina jokinlainen ennakkokäsitys tutkittavasta ilmiöstä. Täysin aineistolähtöistä tutkimusta on vaikeaa toteuttaa myös siksi, että havainnot ovat yleisesti hyväksytyt ajatuksen mukaan teoriapitoisia. Ei siis ole olemassa objektiivisiä havainnoita, sillä esimerkiksi käytetyt käsitteet ja menetelmät ovat tutkijan asettamia ja vaikuttavat tuloksiin. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 81.)

Laadullisen analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistosta tehdyt havainnot pelkistetään käsiteltävään muotoon. Aineistoa tarkastellaan valitusta näkökulmasta kiinnittäen huomiota erityisesti siihen, mikä on teoreettisen viitekehyksen ja kulloisenkin kysymyksenasettelun kannalta olennaista. Kun näkökulmaa rajataan, pelkistyy analyysin kohteena oleva aineisto hallittavammaksi määräksi raakahavainnoja. Lomaketutkimukselle on ominaista, että havaintojen määrää rajataan jo ennen aineiston keräämistä, lomaketta suunniteltaessa. Tutkija suuntaa aineistoa kysymällä itseään kiinnostavia ja tutkimuksen kannalta olennaisia kysymyksiä ja määrittelee usein myös vastausvaihtoehdot valmiiksi. (Alasuutari 2011, 40, 51.)

Pelkistämisen jälkeen havaintojen määrää karsitaan edelleen niitä yhdistämällä. Erillisistä havainnoista muodostetaan yksiköitä ja joukkoja yhteisten piirteiden, nimittäjien tai havainnoista muodostettujen sääntöjen perusteella. Pelkistämisellä ei kuitenkaan pyritä määrittelemään tyyppi- tai keskivertovastauksia, vaan huomiota kiinnitetään erityisesti havaintojen välisiin eroihin. Poikkeustapaukset antavat tutkijalle vihjeitä siitä, mistä jokin asia johtuu tai

mikä tekee sen ymmärrettäväksi. Erojen tarkastelu johtaa usein teoreettisen viitekehyksen tai vähintään näkökulman muuttumiseen. (Alasuutari 2011, 40, 42-43.)

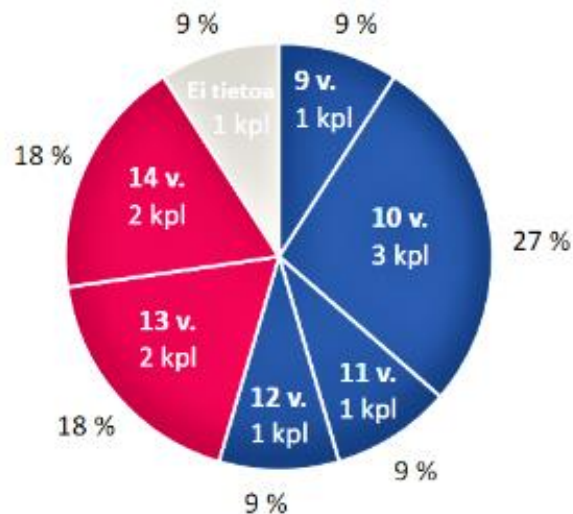
Analyysin viimeisessä vaiheessa tutkittavasta ilmiöstä tehdään merkitystulkinta. Tulkinta-apuna käytetään aihetta käsittelevää kirjallisuutta, aiempia tutkimustuloksia ja niiden pohjalta johdettuja hypoteeseja. Johtolankoja tulkinnan tekemiseen voidaan etsiä myös omasta aineistosta ja aiemmin muodostetuista raakahavainnoista. Vaikka laadullisen tutkimuksen ydin onkin merkitystulkintojen tekeminen, voidaan laadullista aineistoa analysoida joissakin tapauksissa myös tilastollisin menetelmin. Jos havaintoyksiköt toistuvat aineistossa riittävän usein, voidaan niistä muodostaa samansisältöisiä ryhmiä, jotka voidaan koodata taulukkomuotoon. Aineiston kvantifiointi ja erilaiset numeeriset esitystavat lisäävät osaltaan tutkimuksen validiteettia ja läpinäkyvyyttä. (Alasuutari 2011, 40, 44, 46; Ruusuvuori ym. 2010, 26; Valli 2015, 70.)

10 KYSELYN MÄÄRÄLLISET VASTAUKSET

Tukihenkilötoiminnan koordinaattorit välittivät linkin kyselyyn yhteensä 24 vanhemmalle, joista 12 asui Kymenlaakson ja 12 Etelä-Karjalan alueella. Kyselyyn vastasi yhteensä 11 vanhempaa. Kyselyn vastausprosentti oli 46, jota voidaan pitää kohtuullisena. Vastausprosentilla on vahva yhteys tulosten luotettavuuteen. Jos vastausprosentti jää alhaiseksi, edustaa tutkimusaineistokin vain pientä osaa vastaajien näkemyksistä. Riittävää vastausprosenttia ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti määritelty. Vastauksia voidaan analysoida riittävän luotettavasti silloin, kun vastaajien katsotaan edustavan kohderyhmää.

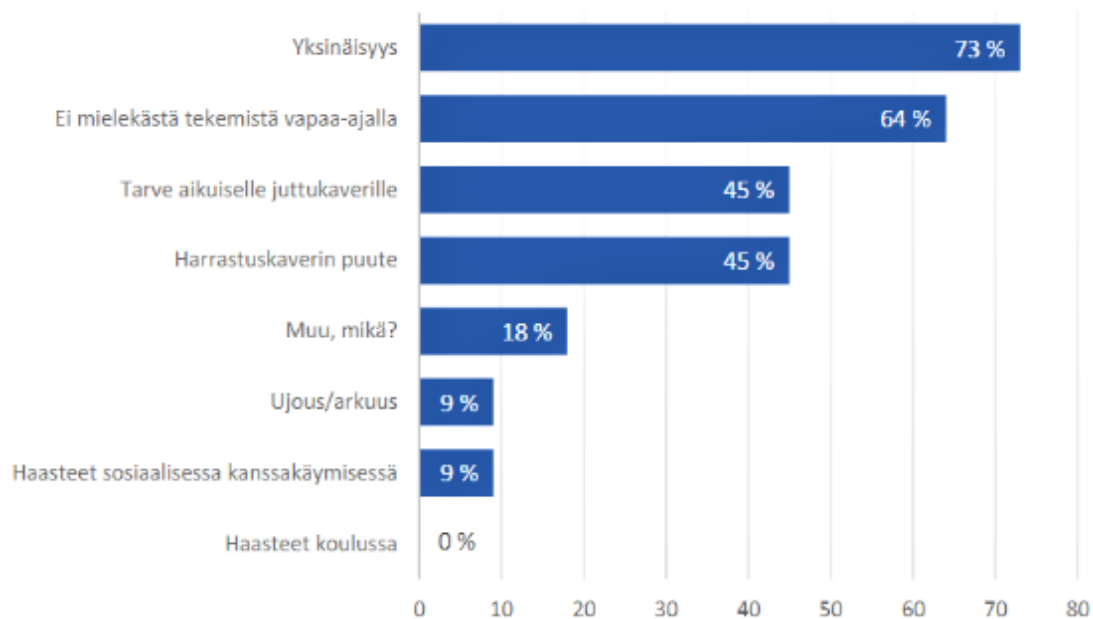
Ensimmäisessä kysymyksessä vastaajilta tiedusteltiin kaveritoimintaan osallistuneen lapsen ikää. Kysymykseen vastasi yhteensä kymmenen vanhempaa, joiden toimintaan osallistuneet lapset olivat iältään 9–14-vuotiaita. Yksi vanhemmista jätti vastaamatta kysymykseen. Kuva 2 havainnollistaa kaveritoiminnassa mukana olleiden lasten ikäjakaumaa. Sininen kuvaa alakoululaisten ja punainen yläkoululaisten osuutta. Totuudenmukaisen kokonaiskuvan säilyttämiseksi mukana on myös sen lapsen osuus, jonka ikää ei tiedetä. Tätä osuutta kuvataan harmaalla. Alakoululaisia oli vastaajien lapsista kuusi, eli yli

puolet (55 %) ja yläkoululaisia neljä, eli yli kolmannes (36 %). Kyselyllä ei tavoitettu alle kouluikäisten, eka- tai tokaluokkalaisten eikä yli 15-vuotiaiden kaveritoiminnassa mukana olevien lasten vanhempia.

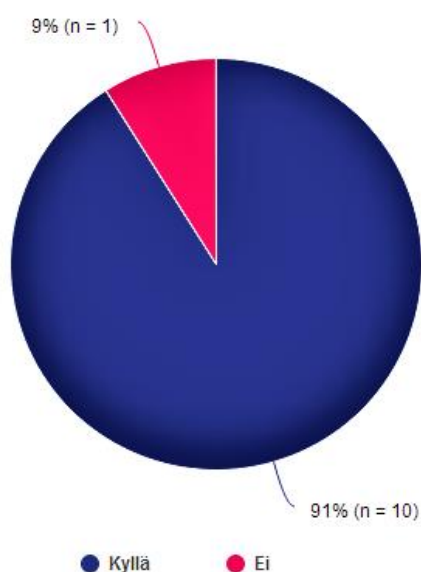
Kuva 2. Kaveritoimintaan osallistuneiden lasten iät

Toisessa kysymyksessä vanhemmilta tiedusteltiin syitä kaveritoimintaan hakeutumiselle. Valittavien vaihtoehtojen määrää ei rajoitettu. Kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat kysymykseen ja valittujen vaihtoehtojen määrä oli yhteensä 29. Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi vastaajat saivat halutessaan kertoa syistä vapaasti avoimessa kohdassa ”muu, mikä?”. Kuva 3 havainnollistaa vastaajien valintoja. Suurin syy kaveritoimintaan hakeutumiselle oli vanhempien mukaan lapsen yksinäisyys, jonka valitsi noin kolme neljäsosaa (73 %) vastaajista. Reilusti yli puolet (64 %) vanhemmista kertoi syyksi toimintaan hakeutumiselle sen, ettei lapsella ollut mielekästä tekemistä vapaa-ajalla. Lähes puolet (45 %) vastaajista valitsi syyksi tarpeen aikuiselle juttukaverille ja yhtä moni (45 %) harrastuskaverin puutteen. Vanhemmista yksi (9 %) nimesi syyksi lapsen ujouden tai arkuuden ja yksi (9 %) haasteet sosiaalisessa kanssakäymisessä. Lisäksi kaksi, eli noin viidennes vastaajista (18 %) valitsi vaihtoehdon ”muu, mikä?”. Avoimeen vastauskenttään vastasi kuitenkin vain yksi vanhempi, joka kertoi syyksi toimintaan hakeutumiselle suomen kielen vahvistamisen. Yksikään vastaajista ei valinnut syyksi haasteita koulussa.

Kuva 3. Syyt kaveritoimintaan hakeutumiselle

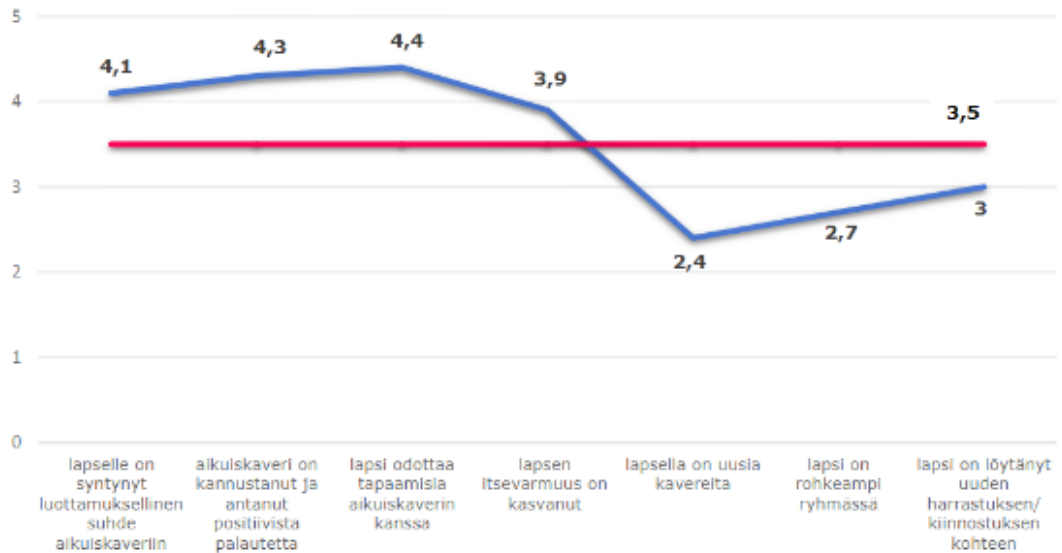
Kolmannessa kysymyksessä selvitettiin, oliko kaveritoiminta vanhempien mielestä vastannut lapsen tai perheen tarpeisiin. Vastausvaihtoehdoiksi annettiin selkeyden vuoksi ainoastaan ”kyllä” ja ”ei”. Kuva 4 havainnollistaa toimintaan tyytyväisten vanhempien määrää suhteessa toimintaan tyytymättömiin, sekä kaikkiin vastaajiin. Vastaajista lähes kaikki (91 %) kokivat, että toiminta oli vastannut lapsen tai perheen tarpeisiin. Yhdestätoista vastaajasta vain yksi (9 %) oli sitä mieltä, ettei kaveritoiminta ollut täyttänyt tarvetta.

Kuva 4. Kaveritoiminnan vastaavuus lapsen tai perheen tarpeisiin

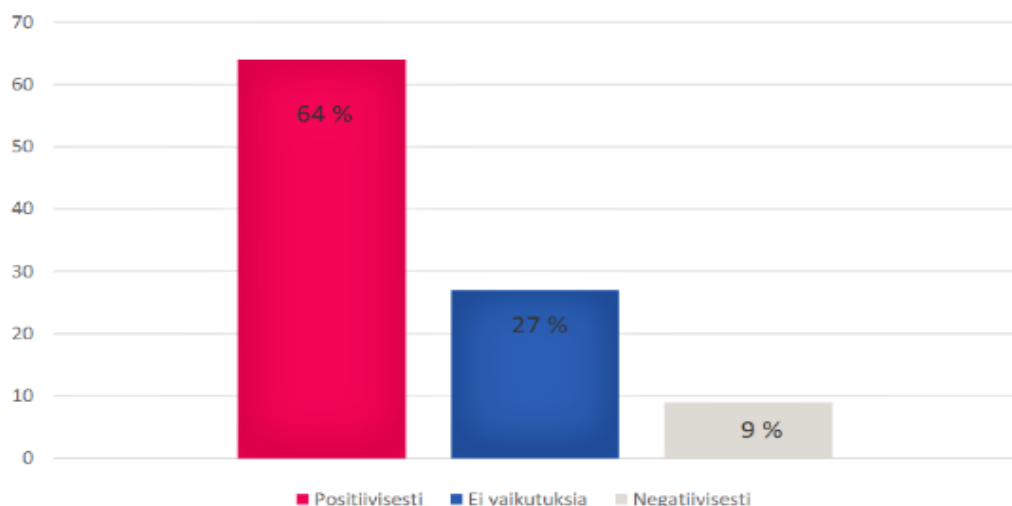
Neljäs kysymys koostui väittämistä, joiden avulla pyrittiin löytämään vastauksia kolmeen tutkimuskysymykseen. Kolme ensimmäistä väittämää liittyivät lapsen ja aikuiskaverin väliseen suhteeseen, neljäs itsetuntoon ja kolme viimeistä sosiaaliseen verkostoon. Vastajat arvioivat väitteiden paikkansapitävyyttä asteikolla yhdestä viiteen. 5 merkitsi, että väittämä piti vastaajan mielestä paikkaansa erittäin hyvin, 4, että se piti paikkaansa melko hyvin, 3, että se piti paikkaansa jonkin verran, 2, että se piti paikkaansa melko huonosti ja 1, että se ei pitänyt ollenkaan paikkaansa.

Kuva 5 havainnollistaa vastaajien mielipiteitä viivadiagrammin avulla. Väittämät, jotka koskivat lapsen ja aikuiskaverin suhdetta saivat vertailussa kaikkein korkeimmat keskiarvot. Kaikkein paikkansapitävin väite oli vastaajien mielestä: ”Lapseni odottaa tapaamisia kaverin kanssa” (4,4). Vanhemmat olivat myös samaa mieltä väitteistä: ”Aikuiskaveri on kannustanut lastani ja antanut hänelle positiivista palautetta” (4,3) ja ”Lapselleni on syntynyt luottamuksellinen suhde aikuiskaveriin” (4,1). Itsetuntoa koskeva väite: ”Lapseni itsevarmuus on kasvanut kaveritoiminnan avulla” piti vastaajien mielestä paikkaansa melko hyvin (3,9). Heikoiten vertailussa pärjäsivät lapsen sosiaalista verkostoa koskevat väittämät. Väite: ”Aikuiskaverin avulla lapseni on löytänyt uuden harrastuksen tai kiinnostuksen kohteen” piti vanhempien mielestä paikkansa jonkin verran (3,0), ja väite: ”Kaveritoiminnan ansiosta lapseni on rohkeampi ryhmässä” (2,7) hieman heikommin. Kaikkein heikoiten vertailussa pärjäsi väite: ”Kaveritoiminnan ansiosta lapsellani on uusia kavereita” (2,4). Kaikkien väittämien keskiarvo oli 3,5. Se on merkitty vertailun helpottamiseksi kuvaan punaisella viivalla.

Kuva 5. Väittämien vastausten keskiarvot

Viidennessä kysymyksessä vanhemmilta tiedusteltiin, oliko kaveritoiminnalla heidän mielestään ollut vaikutuksia lapsen käyttäytymiseen tai mielialaan. Positiivinen ja negatiivinen vaihtoehto sisälsivät avoimet osiot, joissa kysyttiin vaikutusten laatua. Kuva 6 havainnollistaa vanhempien vastauksia. Reilusti yli puolet (64 %) vastaajista kertoi, että toiminnalla oli ollut lapselle positiivisia vaikutuksia. Noin neljännes (27 %) vastaajista koki, ettei toiminnalla ollut vaikutusta lapsen mielialaan tai käyttäytymiseen. Yhdestätoista vastaajasta yksi (9 %) kertoi kaveritoiminnalla olleen negatiivisia vaikutuksia. Kyseinen vastaaja kuitenkin kertoi avoimessa osiossa hieman ristiriitaisesti, ettei oikein tiedä, onko kaveritoiminta muuttanut mitään. Avoimien osioiden vastauksia kuvataan tarkemmin seuraavassa luvussa.

Kuva 6. Kaveritoiminnan vaikutukset lapsen käyttäytymiseen tai mielialaan

Kuudennella, avoimella kysymyksellä haluttiin antaa vanhemmille mahdollisuus kuvata vapaasti ajatuksiaan kaveritoiminnasta. Yhteensä kuusi vanhempaa vastasi kysymykseen. Vastauksista välittyi vanhempien tyytyväisyys toimintaa ja aikuiskaveria kohtaan. Kaiken kaikkiaan avoimen kysymyksen vastaukset noudattivat samaa linjaa määrällisten vastausten kanssa. Vastauksissa nousi myös esiin joitakin kehittämisehdotuksia. Poimintoja vanhempien vastauksista:

”Tarpeellinen ja hyödyllinen toiminta.”

”Lapseni on saanut parhaan mahdollisen aikuiskaverin. Heillä on kemiat kohdanneet tosi hyvin.”

”On ollut ilo nähdä kuinka tyttö jaksaa innostua kaikesta ja lähteä kokeilemaan uusiakin juttuja. Ovat kokeilleet erilaisia urheilujuttuja, välillä leiponeet ja välillä ollut leffailuakin. Ihan mahtavaa!”

”Kaverin toiminta voisi jatkua vähän pitempään kuin 1 vuosi kerrallaan.”

”Meistä on tullut hyviä ystäviä. Suosittelen tätä kaikille.”

11 KYSELYN AVOIMET VASTAUKSET

Laadullista aineistoa kerättiin kyselyssä viidennellä ja kuudennella kysymyksellä, joihin molempiin tuli kuusi vastausta. Vastaukset vaihtelivat pituudeltaan yhdestä lauseesta useiden virkkeiden kokonaisuuksiin. Avovastausten käsittely aloitettiin lukemalla ne useaan kertaan läpi. Aineistosta sai sen suhteellisen pienen koon vuoksi nopeasti yleiskäsityksen. Aineistoon tutustuessa huomiota kiinnitettiin etenkin sanoihin ja aihepiireihin, jotka toistuivat vastauksissa useasti. Avovastaukset pelkistettiin mahdollisimman lyhyiksi ja yksinkertaisiksi ajatuskokonaisuuksiksi, jotka kirjoitettiin paperilapuille. Aineiston pelkistämisen jälkeen paperilapuista muodostettiin luokkia aineistolähtöisesti. Tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin ainoastaan kaveritoiminnan ulkopuoliset asiat, kuten lapsen henkilökohtaiseen elämään liittyvät seikat. Kysymyksenasettelu ohjasi avovastausten aihepiirejä ja samalla niistä syntyneitä luokkia. Kuva 7 havainnollistaa avovastausten luokittelua.

MUUTOKSET		TUKISUHDE
<i>MIELIALASSA</i>	<i>KÄYTTÄYTYMISESSÄ</i>	-Meistä on tullut hyviä ystäviä.
-Reippaampi	-Jaksaa lähteä kouluun	-Kemiat on kohdanneet tosi hyvin!
-Iloisempi	-Kokeilee uusia juttuja	-Lapsi tykkää kaverin toiminnasta.
-Innokkaampi	-Odottaa tapaamisia aikuiskaverin kanssa	-Lapsi on saanut parhaan mahdollisen aikuiskaverin.
-Itseluottamus lisääntynyt	-Odottaa touhuamista aikuiskaverin kanssa (mm. urheilu, leivonta, leffailu...)	
POSITIIVINEN PALAUTE		KEHITTÄMISEHDOTUKSET
-Hienoa!		-Mahdollisuuksia kohdata muita nuoria (yhteiset tapahtumat)
-Tarpeellista!		-Haasteita
-Hyödyllistä!		-Mahdollisuuksia testata harrastuksia
-Mahtava juttu!		-Pidempikestoista toimintaa
-Suosittelun toimintaa kaikille!		

Kuva 7. Avovastauksista muodostetut luokat

Luokiksi muodostuivat muutokset lapsen mielialassa ja käyttäytymisessä, aikuiskaverin ja lapsen välinen tukisuhde, positiivinen palaute sekä kehittämissuhteet. Kaveritoiminnan vaikutukset lapsen mielialassa näkyivät vanhempien mukaan innokkuuden ja reippauden lisääntymisenä. Useassa vastauksessa mainittiin myös, että lapsi oli kaveritoiminnan ansiosta aiempaa iloisempi. Eräs vastaaja kertoi lisäksi, että lapsen itseluottamus oli lisääntynyt kaveritoiminnan ansiosta. Muutoksina lapsen käyttäytymisessä vanhemmat puolestaan mainitsivat, että lapsi jaksaa lähteä aiempaa paremmin kouluun sekä kokeilee rohkeammin uusia juttuja. Useampi vastaajista kertoi, että lapsi odottaa innolla tapaamisia aikuiskaverin kanssa. Eräs vanhemmista kertoi lapsen odottavan innokkaasti myös aikuiskaverin kanssa tehtyjä asioita, kuten urheilu, leipomista ja elokuvien katselua.

Toinen luokka muodostui ajatuskokonaisuuksista, jotka kuvasivat lapsen ja aikuiskaverin välistä suhdetta. Suhteeseen kohdistuva palaute oli avoimissa vastauksissa poikkeuksetta positiivista. Vanhemmat kertoivat lasten pitävän aikuiskaveristaan ja hänen toiminnastaan. Eräs vastaaja totesi lapsensa saaneen parhaan mahdollisen aikuiskaverin. Vastauksissa tuli ilmi myös henkilökohtaisten kohtaaminen, ja niiden merkitys suhteen muodostumiselle. Eräs vastaaja kertoi, että heistä oli tullut aikuiskaverin kanssa hyviä ystäviä, mistä

voidaan päätellä lämpimän suhteen syntyneen aikuiskaverin ja lapsen lisäksi myös aikuiskaverin ja vanhemman välille.

Laadullisen aineiston kolmas luokka muodostui kaveritoimintaan kohdistuneesta positiivisesta palautteesta. Avovastauksista kävi ilmi, että pääosa vastaajista piti toimintaa erittäin hyödyllisenä. Lisäksi kaveritoimintaa kuvailtiin tarpeelliseksi, hienoksi ja mahtavaksi jutuksi. Eräs vastaaja totesi, ettei keksi kaveritoiminnasta mitään negatiivista sanottavaa, ja toinen taas suositteli toimintaa lämpimästi kaikille.

Laadullisen aineiston neljäs luokka muodostui kaveritoimintaan kohdistuneista kehittämis ehdotuksista. Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmat toivoivat MLL:n panostavan erityisesti tapaamisiin ja tapahtumiin, joissa kaveritoimintaan osallistuvat lapset ja nuoret voisivat tavata toisiaan. Eräs vastaaja kertoi toivovansa, että hänen yksinäinen lapsensa löytäisi yhteistapaamisten kautta uusia kavereita. Lisäksi kaveritoiminnalta toivottiin enemmän haasteita ja mahdollisuuksia kokeilla uusia harrastuksia. Eräs vastaajista koki, että vuoden kestävä toiminta oli hänen lapselleen riittämätöntä ja toivoi pidempikestoista toimintaa.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET

Suurimmat syyt kaveritoimintaan hakeutumiselle olivat tutkimuksen mukaan lapsen yksinäisyys ja mielekkään vapaa-ajan tekemisen puute. Lisäksi lapselle haluttiin löytää toiminnan kautta harrastuskaveri sekä aikuinen juttukaveri. Lähes kaikki vastaajat (91 %) olivat sitä mieltä, että kaveritoiminta oli vastannut lapsen tai perheen tarpeisiin. Tutkimustulokset osoittivat, että vanhemmat ovat pääosin erittäin tyytyväisiä kaveritoimintaan ja pitävät sitä tarpeellisenä ja hyödyllisenä. Vanhemmat kertoivat myös lasten odottavan innolla tapaamisia aikuiskaverin kanssa ja pitävän sekä aikuiskaverista että kaveritoiminnasta. Osassa vastauksia kävi ilmi, että aikuiskaverista oli tullut tärkeä lapsen lisäksi myös vanhemmille, ja hän toimi arjen tukena koko perheelle.

Tutkimuksessa nousi esiin myös muutamia kehittämis ehdotuksia, joista suurin osa koski lapsen sosiaalisten verkostojen vahvistamista, jota käsittelem myöhemmin tässä luvussa. Kehittämiskohteena mainittiin myös kaveritoiminnan

kesto. Eräs vanhemmista koki, että vuoden kestävä toiminta oli hänen lapselleen riittämätöntä. Vastauksesta ei kuitenkaan voida vetää suoraa johtopäätöksiä siihen, että kaveritoiminnan kesto tai sitovuutta tulisi muuttaa. Kaveritoiminta on linjattu matalan kynnyksen toiminnaksi, jolla ei lähtökohtaisesti pyritä vastaamaan lapsen tai perheen raskaampiin tuen tarpeisiin. Kaveritoiminnalla voidaan kuitenkin tarvittaessa täydentää muita tukitoimia. Sekä perheen, että vapaaehtoisen kynnyksen lähtöä toimintaan mukaan pysyy riittävän matalana, kun toimintaan sitoudutaan vuodeksi kerrallaan. Kaveritoimintaa voidaan molempien osapuolten halutessa jatkaa MLL:n ohjauksessa vielä toinen vuosi. Poikkeustapauksissa kaveritoimintaa on jatkettu myös kahden vuoden yli. Tällaisia poikkeuksia ovat olleet esimerkiksi perheen tilanteessa tapahtuneet äkilliset muutokset, tai kriisit joihin aikuiskaveri ja perhe toivovat MLL:n tukea. Kaveritoiminnan päättyminen ei kuitenkaan merkitse lapsen ja aikuiskaverin suhteen päättymistä, vaan yhteydenpito jatkuu usein senkin jälkeen, kun MLL on poistunut toiminnan taustalta.

12.1 Lapsen ja aikuiskaverin suhde

Ensimmäinen tutkimuskysymys selvitti, millainen suhde lapsen ja aikuiskaverin välille oli syntynyt. Tukisuhteen laatua kuvaava palaute oli tutkimusaineistossa poikkeuksetta positiivista. Suhdetta selvittävät väittämät saivat vertailussa kaikkein korkeimmat keskiarvot, josta voidaan päätellä vanhempien olevan kaveritoiminnassa tyytyväisiä erityisesti lapsen ja aikuiskaverin väliseen suhteeseen. Vastaukset kertoivat vanhempien olevan vahvasti sitä mieltä, että heidän lapsensa ja aikuiskaverin välille oli muodostunut luottamuksellinen suhde. Vastaajat kokivat myös, että aikuiskaveri suhtautui heidän lapseensa kannustavasti ja antoi hänelle positiivista palautetta. Avoimet vastaukset vahvistivat väittämistä syntynyttä kuvaa. Vanhemmat kertoivat lastensa odottavan innolla tapaamisia sekä asioita, joita he tekivät yhdessä aikuiskaverinsa kanssa. Vastauksista välittyi myös tapaamisten ja yhdessä vietetyn ajan lapselle tuoma ilo. Eräs vastaajista kertoi kokevansa, että hänen lapsensa oli saanut parhaan mahdollisen aikuiskaverin.

Tukisuhdetta kuvaavista vastauksista nousi esiin vanhempien tyytyväisyys aikuiskaverin ominaisuuksiin ja luonteenpiirteisiin sekä henkilökemioiden kohtaamiseen. Tarkasteltaessa yksittäisiä vastauksia käy lisäksi ilmi, että kaikkein

tyytyväisimpiä kaveritoimintaan olivat ne juuri vanhemmat, jotka kokivat henkilökemioiden kohdanneen hyvin ja aikuiskaverin ja perheen välisten suhteiden muodostuneen läheisiksi. Henkilökemioiden merkitys tukisuhteelle nousi esiin myös Salmivirran (2016, 55) pro gradu-tutkielmassa, jossa selvitettiin vapaaehtoisten tukihenkilöiden kokemuksia sosiaalihuollon ja lastensuojelun tukihenkilötoiminnasta. Haastatellut tukihenkilöt kokivat, että henkilökemiat vaikuttivat sekä tukisuhteen toimimiseen että suhteen avulla saavutettuihin tuloksiin. Vaikka henkilökemioiden kohtaaminen onkin osittain sattuman kauppaa, voidaan sitä myös ennakoita muodostamalla kaveripareja, joiden mielenkiinnon kohteiden ja luonteenpiirteiden arvioidaan sopivan yhteen. Salmivirran haastatteleminen vapaaehtoisten mukaan tukisuhdetta muodostettaessa tulisikin kiinnittää erityistä huomiota toisilleen sopivan tukihenkilön ja tuettavan yhdistämiseen.

Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat toivoivat kaveritoiminnalta yhdessä vietetyn ajan lisäksi toiminnallisuutta. Aikuiskaverilta toivottiin lapsen haastamista sekä viemistä erilaisiin paikkoihin, tapahtumiin ja harrastuksiin. Liikunnallisten toimintojen lisäksi vanhemmat suhtautuivat myönteisesti arkisiin puuhiin, kuten leipomiseen ja leffailtoihin. Yksittäisten vastausten tarkastelu paljastaa, että kaveritoimintaan suhtautuivat ylipäätään kaikkein kriittisimmin sellaiset vanhemmat, joiden toiveet haasteista, aktiivisuudesta tai toiminnallisuudesta olivat jääneet jostain syystä toteutumatta. Tutkimustulokset ovat toiminnallisuuden osalta saman suuntaisia kuin Heikkisen opinnäytetyössä, jossa tutkittiin lasten ja vanhempien kokemuksia MLL:n Pohjois-Pohjanmaan kaveritoiminnasta. Sekä vanhemmat, että lapset pitivät Heikkisen mukaan (2014, 21-22) kaveritoiminnassa mieluisimpana liikunnallisia toimintoja, jotka sijoittuivat kodin ulkopuolelle. Lisäksi tärkeänä pidettiin erilaisten harrastusten kokeilemistä sekä ulkoilua.

12.2 Kaveritoiminnan vaikutukset itsetuntoon

Toinen tutkimuskysymys selvitti, millaisia vaikutuksia kaveritoiminnalla oli ollut lapsen itsetuntoon. Vastaukset itsetuntoa käsittelevään väittämään kertoivat vanhempien olevan pääosin sitä mieltä, että kaveritoiminta oli lisännyt lapsen itsevarmuutta. Itseluottamuksen lisääntyminen nousi esiin myös avoimissa

vastauksissa. Lisäksi vanhemmat kertoivat lapsen käyttäytymisessä ja mielialassa tapahtuneista positiivisista muutoksista, joilla voidaan tutkimustiedon valossa päätellä olevan yhteys itsetunnon vahvistumiseen.

Eräs vastaaja kuvaili lapsen käyttäytymisessä tapahtuneita muutoksia lisääntyneenä innokkuutena ja rohkeutena kokeilla uusia asioita ja harrastuksia. Keltikangas-Järvisen mukaan (2017, 25) itseluottamus ilmenee muun muassa siten, että ihminen uskaltaa asettaa itselleen vaatimuksia ja ottaa haasteita vastaan. Hyvän itsetunnon omaava ihminen sietää myös epäonnistumisia, eikä niiden pelko hallitse hänen toimintaansa. Näin ollen hyvä itsetunto näkyy ihmisen käyttäytymisessä juuri rohkeutena astua pois omalta mukavuusalueelta ja kokeilla uusia asioita. Rohkeuden lisääntymisellä on myös suotuisia vaikutuksia itsetunnon kehittymiselle. Kun ihminen uskaltautuu luopumaan tottumuksen tuomasta turvasta, oppii hän samalla itsestään uutta ja kokemus omasta selviytymisestä vahvistuu. Myös uudet elämykset ja niiden kautta saavutetut onnistumiset vahvistavat itsetuntoa. Osaamis- ja onnistumiskokemukset, joita lapsi saa esimerkiksi harrastuksien kautta, voivat jopa korjata aiempien epäonnistumisten vaikutuksia. (Keltikangas-Järvinen 2017, 19, 145; Toivakka & Maasola 2011, 27.)

Vanhemmat kertoivat lastensa iloisuuden, innokkuuden ja reippauden lisääntyneen kaveritoiminnan ansiosta. Vanhempien kuvaamalla positiivisten tunteiden lisääntymisellä voi olla yhteyttä myös itsetunnon vahvistumiseen. Keltikangas-Järvinen (2017, 40) liittää itsetunnon ihmisen yleiseen hyvinvoinnin tunteeseen. Ihminen, jolla on hyvä itsetunto, kokee enemmän positiivisia tunteita, kuin ihminen, jonka itsetunto on heikko. Ihmisen kokemus itsetunnosta ilmenee monesti juuri mielialana. Vaikka lasten myönteisten tunteiden lisääntyminen ei automaattisesti tarkoita itsetunnon vahvistumista, ovat tutkimuksessa esille tulleet muutokset joka tapauksessa merkittäviä. Tunnetutkimus on osoittanut, että myönteiset tunteet edistävät elämän tarkoituksenmukaisuuden tunnetta sekä terveyttä. Päivittäisten positiivisten tunnekokemusten on tutkittu laajentavan ajattelua ja toimintamahdollisuuksia sekä lisäävän pitkällä aikavälillä voimavaroja. Myönteiset tunteet auttavat myös palautumaan kielteisten tunnekokemusten rasituksesta. Niillä on vahvistava vaikutus ihmisen selviytymiskykyyn, johon kuuluvat yksilön henkinen vahvuus, joustavuus

sekä kyky ponnistaa takaisin vastoinkäymisistä. (Kokkonen 2017, 12; Nurmi 2013, 16.)

12.3 Kaveritoiminnan vaikutukset sosiaaliseen verkostoon

Kolmas tutkimuskysymys selvitti, millaisia vaikutuksia kaveritoiminnalla oli ollut lapsen sosiaaliseen verkostoon. Tutkimustulokset osoittivat, ettei suuri osa vanhemmista kokenut lapsensa sosiaalisen verkoston juurikaan muuttuneen. Tulokset kertoivat, että vain osa lapsista oli löytänyt toiminnan avulla uuden harrastuksen tai kiinnostuksen kohteen. Kaveritoiminnan ei myöskään koettu merkittävästi lisänneen lasten sosiaalisia taitoja, kuten rohkeutta ryhmätilanteissa. Avoimissa vastauksissa mainittiin lasten yksinäisyys, jonka valtaosa vastaajista oli nimennyt myös syyksi toimintaan hakeutumiselle. Vanhemmat eivät juurikaan kokeneet, että heidän lapsensa olisivat saaneet toiminnan avulla uusia kavereita. Vanhemmat toivoivatkin toiminnalta enemmän yhteisiä tapahtumia ja tapaamisia, joissa kaveritoiminnassa mukana olevat lapset voisivat tutustua toisiinsa.

Junttila (2015, 153) jakaa yksinäisyyden vähentämiseen käytetyt menetelmät neljään tyyppiin: sosiaalisten taitojen suoraan opettamiseen, sosiaalisen tuen lisäämiseen, sosiaalisten verkostojen parantamiseen sekä epätarkoitustenmuokkaukseen, eli omaa yksinäisyyttä, ahdistusta ja eristäytyneisyyttä ylläpitävien ajatusten muuttamiseen. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat vanhempien olevan hyvin tyytyväisiä syntyneiden tukisuhteiden laatuun. Tästä voidaan päätellä, että kaveritoiminnalla on onnistuttu lisäämään lasten saamaa sosiaalista tukea. Vanhemmat kertoivat vastauksissaan myös lasten myönteisten tunteiden lisääntymisestä ja itsetunnon paranemisesta. Tuloksista voidaankin päätellä, että toiminta on ainakin osittain auttanut lasten negatiivisten, yksinäisyyttä ylläpitävien ajatusten muuttamisessa. Suurin osa vanhempien esittämistä kehittämissuhteuksista kohdistui sosiaalisten verkostojen parantamiseen. Tulokset osoittavat, että yhteistapaamisille on suuri tarve ja niitä kannattaa jatkossakin järjestää. Ryhmätoiminta tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden sekä uusien kaveri- ja ystävyysuhteiden solmimiseen että vuorovaikutuksessa tarvittavien sosiaalisten taitojen harjoitteluun. Ryhmätoiminnan

suuren kysynnän ja sen yksinäisyyttä vähentävän merkityksen vuoksi sitä tulisi mielestäni tarjota mahdollisimman monelle, parhaassa tapauksessa jokaiselle, kaveritoimintaan osallistuvalla lapsella ja nuorella.

13 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa ja sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Tämän tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus pyrittiin huomioimaan työn kaikissa vaiheissa. Ennen tutkimuksen aloittamista kaveritoimintaan tutustuttiin huolellisesti MLL:n julkaisujen, tilaajan kanssa käytyjen keskustelujen sekä kaveritoiminnan perehdytyskoulutuksen avulla. Tutkimus suunniteltiin yhteistyössä MLL:n Kymen piirin kanssa, mutta toteutuksessa pyrittiin säilyttämään puolueeton ote. Tutkimus toteutettiin ilman rahoitusta, eikä siitä maksettu palkkiota.

Ennen tutkimuksen aloittamista hankittiin asianmukaiset tutkimusluvut. Tutkimus toteutettiin verkkokyselynä, jonka arvioitiin olevan sopivin tapa kerätä vanhempien kokemuksia koskevaa tutkimustietoa. Tutkimuksessa on noudatettu tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta sekä kohderyhmän lähestymisessä, tutkimuksen raportoinnissa, että valmiin työn julkaisemisessa. Kohderyhmän informoimiseksi kyselyn mukana lähetettiin saatekirje, jossa esiteltiin tutkimuksen tekijä, aihe, kyselyn sisältö sekä tutkimustulosten käyttötarkoitus. Valmis opinnäytetyö tallennetaan ammattikorkeakoulujen Theseus-julkaisuarkistoon, josta tutkimukseen osallistuneet vanhemmat ja muut aiheesta kiinnostuneet voivat tutustua tutkimukseen sekä sen tuloksiin.

Ihmistieteisiin luettavassa tutkimuksessa tulee hyvän tieteellisen käytännön mukaan huomioida yksityisyys- ja tietosuojaperiaatteet (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Vanhemmat saivat halutessaan vastata kyselyyn anonyymisti. Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja käytettiin ainoastaan leffalippujen arvontaan ja niitä käsiteltiin erillisinä muista vastauksista. Vastaajien yksityisyyden suoja huomioitiin myös tutkimustiedon käsittelyssä ja julkaisemisessa. Tutkimusaineistoa säilytettiin suojassa ulkopuolisilta ja se hävitettiin kä-

sittelyn jälkeen. Tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin sellainen aineisto, joka käsittelee asianomaisten yksityisasiota, sekä aineisto, josta lukija voisi tunnistaa yksityishenkilöitä.

Ihmisiä koskevassa tutkimuksessa tulee hyvän tieteellisen käytännön mukaan huomioida myös tutkittavien itsemääräämisoikeus. Tutkimuksessa tulee lisäksi välttää tutkittavien vahingoittamista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Tähän tutkimukseen osallistuminen oli luonnollisesti vapaaehtoista. Lisäksi itsemääräämisoikeus huomioitiin verkkokyselyn suunnittelussa. Vastaajille haluttiin antaa valmiiden vaihtoehtojen lisäksi mahdollisuus kuvata avoimesti omia kokemuksiaan. Kyselyn etenemistä ei säädelty, eikä yksittäisiä kysymyksiä asetettu pakollisiksi. Vastaajille kohdistuvia haittoja pyrittiin välttämään rakentamalla kyselystä mahdollisimman vaivaton ja miellyttävä. Sekä kysely, että saatekirje laadittiin kunnioittavaan sävyyn. Myös tutkimustulokset pyrittiin esittämään ilman asenteita, arvostelua tai epäkunnioitusta perheitä tai vapaaehtoisia kohtaan.

Määrällisen tutkimuksen yleiset luotettavuusmittarit ovat validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkitaan oikeita asioita ja tulokset ovat uskottavia. Käytännössä validiteetti varmistetaan käyttämällä oikeaa tutkimusmenetelmää, oikeaa mittaria ja mittaamalla oikeita asioita. Validiteetti viittaa siihen, että saadut tutkimustulokset vastaavat ilmiötä myös käytännössä. Reliabiliteetti puolestaan tarkoittaa tutkimustulosten pysyvyyttä eli sitä, että tulokset voidaan vahvistaa uusintamittauksella. (Kananen 2014, 259, 262.)

Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan oikeita syy-seuraussuhteita. Tutkimuksen sisäinen validiteetti on kunnossa, kun tutkija pystyy näyttämään esittämänsä väitteet oikeiksi ja perustelemaan ratkaisunsa. (Kananen 2014, 262.) Tämän tutkimuksen sisäinen validiteetti pyrittiin varmistamaan panostamalla tulosten analysointiin ja johtopäätösten tekoon. Tutkimusaineistoon tutustumiseen käytettiin runsaasti aikaa, päättelyketjut tehtiin huolellisesti ja etenkin johtopäätöksiin sisältyneissä syy-seuraussuhteissa vältettiin liiallista tulkintaa. Esitetyt väitteet pyrittiin myös perustelemaan lukijalle huolellisesti.

Ulkoinen validiteetti liittyy saatujen tulosten yleistettävyyteen. Tutkimuksen yleistettävyys on kunnossa silloin, kun otos vastaa populaatiota tai tulokset pitävät paikkansa vastaavanlaisessa tilanteessa, tapauksessa tai yhteisössä. (Kananen 2014, 263.) Tämän tutkimuksen vastausprosentti oli 46, joten tulosten voidaan arvioida edustavan kohderyhmän, eli MLL:n Kymen piirin kaveritoiminnan vanhempien mielipiteitä kohtalaisesti. Tuloksia ei kuitenkaan voida yleistää kohderyhmän ulkopuolelle. Tulosten voidaan korkeintaan ajatella antavan viitteitä siitä, kuinka vanhemmat kokevat tutkitun kaltaisen tukihenkilötoiminnan, ja minkälaisia asioita he pitävät toiminnassa tärkeinä.

Sisältövaliditeetti varmistaa oikean asian mittaamista. Tutkimuksen sisältövaliditeetti on kunnossa, kun saadut tutkimustulokset ovat seurausta käytetyistä kvantitatiivisen tutkimuksen muuttujista. Käytetty mittari tulee laatia oikein ja sen osat määritellä tarkasti. Hyvin lähellä sisältövaliditeettia on käsitevaliditeetti, joka liittyy ilmiön teoriaan ja siitä johdettuihin käsitteisiin ja niitä mittaaviin mittareihin. Mittarin käsitevaliditeetti on hyvä, kun teoreettisten käsitteiden operationalisointi on onnistunut. (Kananen 2014, 263-264.) Oikean asian mittaaminen pyrittiin tässä tutkimuksessa varmistamaan tutustumalla huolellisesti sekä kaveritoimintaan, että sen taustalla vaikuttaviin ilmiöihin. Kyselylomakkeen suunnittelussa hyödynnettiin tukisuhdetta, itsetuntoa ja sosiaalisia verkostoja käsittelevää teoria- ja tutkimustietoa, sekä MLL:n tukihenkilötoiminnan koordinaattorien asiantuntemusta.

Tutkimuksen reliabiliteetin varmistamiseen käytetään joko uusintatutkimusta tai useita samaa asiaa mittaavia mittareita samassa tutkimuksessa. Käytännössä tutkimuksen uusiminen on usein vaikeaa ja kallista. Uusintatutkimus ei myöskään takaa reliabiliteettia täysin, sillä ilmiö voi ajan kuluessa muuttua. Edeltävä tutkimus vaikuttaa myös jo itsessään uusintatutkimuksen tuloksiin. Saman asian mittaamista usean mittarin avulla ei myöskään suositella, koska se voi tuntua vastaajista hämmentävältä. (Kananen 2014, 261; Kananen 2015, 349.) Tässä tutkimuksessa reliabiliteettia lisäsi avointen kysymysten avulla kerätty laadullinen tieto. Avoimet vastaukset olivat monilta osin saman suuntaisia kuin monivalintakysymyksien vastaukset. Laadullinen aineisto sekä vahvisti, että tarkensi määrällistä aineistoa. Laadullisesta aineistosta nousi myös uutta tietoa, joka huomioitiin tutkimuksen johtopäätöksissä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita. Luotettavan tutkimuksen perusvaatimuksena on kuitenkin se, että tutkijalla on riittävästi aikaa tutkimuksen toteuttamiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-123.) Tämän tutkimuksen kohdalla aika riitti hyvin tarvittaville pohdinnoille, ratkaisuille sekä raportoinnille. Laadullisen tutkimuksen luotettavuudella viitataan useimmiten siihen, että tutkimustulokset vastaavat tutkittavaa ilmiötä eli ovat totuudenmukaisia. Myös muiden pitäisi tulla aineiston pohjalta samaan lopputulokseen. Tämä edellyttää tutkimusaineiston, menetelmien ja analyysivaiheiden tarkkaa dokumentaatiota. (Kananen 2015, 352-353.) Tässä opinnäytetyössä on pyritty antamaan lukijalle riittävästi tietoa tutkimuksen eri vaiheista ja niissä tehdyistä valinnoista. Sekä tutkimuksen suunnittelu, toteutus, että johtopäätökset on pyritty kuvaamaan lukijalle ymmärrettävästi ja tarkasti.

14 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen oli antoisa ja opettavainen kokemus. Prosessi alkoi tammikuussa 2019, kun tapasin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirin tukihenkilötoiminnan koordinaattorin Sanna Kytön keskustellakseni koulun kautta tulleesta opinnäytetyön tilauksesta. Kaveritoiminta oli mielestäni aiheena innostava ja tärkeä, joten päätin tarttua järjestön tilaukseen. Sovimme Kytön kanssa myös, että suoritan opintojeni viimeisen harjoittelujakson keväällä MLL:n Kymen piiritoimistolla Kouvolassa, jossa seuraan lähemmin tukihenkilötoiminnan koordinaattorien työtä. Syventääkseni ymmärrystäni kaveritoiminnasta osallistuin lisäksi vapaaehtoisten tukihenkilöiden koulutukseen.

Päätin toteuttaa opinnäytetyön yksin, koska halusin kantaa itse vastuun työn sisällöstä, tutkimukseen liittyvistä ratkaisuista sekä prosessin ajankäytöstä. Työn toteuttamista helpotti MLL:n selkeä näkemys siitä, mihin tutkimusta tarvittiin ja mitä sen avulla haluttiin selvittää. Tavoittelin työlläni pintaraapaisua syvempää ymmärrystä kaveritoiminnan vaikutuksista lapsen elämään. Tämä vaikutti osaltaan tutkimuskysymysten valintaan. Tutkimuskysymysten aihepiireihin perehtyminen oli hyvin mielenkiintoista, mutta samalla työlästä. Etenkin itsetunnosta ja sosiaalisista verkostoista löytyi paljon tietoa. Verkkokyselyn valinta tutkimusmenetelmäksi osoittautui työmäärän kannalta oikeaksi ja tutkimusaineisto pysyi hallittavan kokoisena. Varasin opinnäytetyön kirjoittamiselle

koko kesän. Kirjoittaminen veikin yllättävän paljon aikaa, ja sen yhdistäminen perhe-elämään sekä lasten lomailuun oli välillä haasteellista. Toisaalta sain projektin kautta itsekin käytännön muistutuksen tukiverkoston tärkeydestä.

Tutkimus onnistui hyvin ja sen tulokset tarjoavat hyödyllistä tietoa kaveritoiminnasta ja sen vaikutuksista lapsen elämään. Tutkimustulosten avulla voidaan osoittaa kaveritoiminnan hyödyllisyyttä ja tarpeellisuutta, joten niitä voidaan hyödyntää raportoinnissa toiminnan rahoittajalle. Tulokset tarjoavat myös tietoa siitä, mitä vanhemmat pitävät toiminnassa tärkeänä ja säilyttämisen arvoisena, sekä siitä, mikä kaippaa vielä kehittämistä. Suurin osa vanhempien toiveista kohdistui ryhmätoimintaan, jota on tähän mennessä järjestetty enimmäkseen Lappeenrannassa. Tällä tutkimuksella ei kerätty alueellista tietoa ja olisikin mielenkiintoista verrata esimerkiksi Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan vanhempien kokemuksia toiminnasta. Myös lasten ja nuorten oma ääni olisi mielestäni tärkeää saada kuuluviin. Parhailaan tekeillä oleva tutkimus Kymen piirin kaveritoiminnan lasten kokemuksista tuleekin täydentämään toimintaa koskevaa tutkimustietoa olennaisesti. Myös vapaaehtoisten kokemukset tukihenkilötoiminnasta olisivat mielenkiintoinen tutkimuksen kohde.

Opinnäytetyöprosessi sekä MLL:n Kymen piirillä suorittamani harjoittelu opettivat minulle paljon. Tutkimuksen tekeminen oli minulle uusi kokemus, joka kehitti yhteistyötaitojani, tavoitteellisuuttani, sekä ratkaisu-, soveltamis- ja ajanhallintakykyäni. Myös järjestömaailma tuli minulle prosessin kautta tutummaksi. Tämän tutkimuksen kautta pääsin omalta osaltani vaikuttamaan myös MLL:n Kymen piirin kehittämistyöhön. Opinnäytetyötä tehdessäni pohdin paljon yksinäisyyttä ja sen yhteiskunnallista eriarvoisuutta lisääviä vaikutuksia. Etenkin lasten ja nuorten kokema yksinäisyys on Suomessa vakava ongelma, jolla on inhimillisen kärsimyksen lisäksi kauaskantoisia yhteiskunnallisia seurauksia. Yksinäisyyttä torjutaan parhaiten luomalla ihmisten turvaksi vahva sosiaalinen verkosto, jossa ketään ei jätetä yksin. Yksinäisyyden torjuminen on kaikkien vastuulla ja se vaatii pienten arjen tekojen lisäksi päättäjien heräämistä sekä suunnitelmallista, sektorirajoja ylittävää yhteistyötä.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Aro, L. & Lintu, T. 2012. Lasten kokemuksia yksinäisyydestä. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu -työ. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37444/URN:NBN:fi:jyu-201202231295.pdf?sequence=1> [viitattu 12.7.2019].

Cacciatore, R., Korteniemi-Poikela, E. & Huovinen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Helsinki: WSOY.

Grönlund, H. & Falk, H. 2016. Kolmas sektori ja yksinäisyyden vähentäminen. Teoksessa Saari, J. (toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 253-272.

Heikkinen, J. 2014. Kaverin kanssa yhdessä tehtyjä asioita – Lasten ja vanhempien kokemuksia Mannerheimin lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaanpiirin kaveritoiminnasta. Centria ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82013/heikkinen_jenni.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 1.7.2019].

Henriksson, M., Linnolahti, O. & Harju, H. 2015. Opas oman toiminnan arviointiin järjestöille. ARTSI-projektissa kehitetty itsearviointimalli ja työkalut arviointiin. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://hankkeet.kuntoutussaatio.fi/artsi/wp-content/uploads/sites/4/2015/06/opas.pdf> [viitattu 24.6.2019].

Junttila, N. 2015. Kavereita nolla – Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Junttila, N. 2016. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Teoksessa Saari, J. (toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 149-163.

Juusola, M. 2017. Sosiaalisten taitojen ohjaajan opas 1. 3. painos. Koulutuskeskus Artemia.

Jyväskylän yliopisto. 2015. Survey. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolku-menetelmapolku/tutkimusstrategiat/survey> [viitattu 29.5.2019].

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas – Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy.

Kananen, J. 2014. Verkkotutkimus opinnäytetyönä – Laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy.

Kauhanen, J. 2016. Yksinäisen terveys. Teoksessa Saari, J. (toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 96-113.

Keltikangas-Järvinen, L. 2017. Hyvä itsetunto. Bon-pokkari uusintapainos. Helsinki: WSOY.

- Kiviruusu, O. 2017. Itsetunnon kehitys nuoruudesta aikuisuuteen ja siihen vaikuttavat tekijät – 26 vuoden seurantatutkimus. Helsingin yliopisto. Sosiaaliteiden laitos. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/172663/ITSETUNN.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 24.6.2019].
- Koivisto, P. 2007. "Yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa" Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lasten itsetuntoa vahvistavaksi. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13312/9789513929053.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 24.6.2019].
- Koivula, M. 2013. Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä – Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 19-45.
- Kokkonen, M. 2017. Ihastuttavat, vihastuttavat tunteet – Opi tunteiden itsesäätelyn taito. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Korhonen, A. 2005. Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja. Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kärkkäinen, K. 2017. Vahvista lasta. Helsinki: Duodecim.
- Laajalahti, T. 2016. Paha, pahempi, muutos. Miksi muutosta vastustetaan? Kirjallisuuskatsaus ja survey-tutkimus muutosvastarinnan tekijöistä. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu -työ. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/49026/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201603081789.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 27.5.2019].
- Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Lyytinen, J. 2019. Tukihenkilötoiminnan koordinaattori. Sähköpostikeskustelu 21.5.–31.7.2019. MLL.
- Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mauno, A-L. 2018. Hyvät tavat toimia. MLL – 600 toimijaa lasten asialla. Yhdistysinfo. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.prh.fi/stc/attachments/info/kurssitjaseminaarit/MAUNO_MLL_puheenvuoro_PRH_220518.pdf [viitattu 24.5.2019].
- Melkko, J. 2016. Yksinäinen lapsi kaipaa aikuisen olkapäätä – MLL hakee vapaaehtoisia mukaan kaveritoimintaan. *Kouvolan Sanomat* 2.9.2016. Verkkolehti. Saatavissa: <https://kouvolansanomat.fi/uutiset/lahella/b76b7747-70fb-48cc-800e-8b746bd86397> [viitattu 24.5.2019].

MIELI. Suomen Mielenterveys ry. Lasten ja nuorten yksinäisyys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://mieli.fi/fi/kehitt%C3%A4mist%C3%A4mistoa/mielenterveysosaaminen/nuoren-mielen-ensiapu/lasten-ja-nuorten-yksin%C3%A4isyys> [viitattu 2.8.2019].

Miettinen, J. & Vehkalahti, K. 2013. Verkkotutkimuksen otoksen valinta. Teoksessa Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) Otteita verkosta – Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. E-kirja. Tampere: Vastapaino, 84–104. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi> [viitattu 29.5.2019].

MLL. 2017. MLL:n strategia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/organisaatio/mlln-strategia/> [viitattu 6.5.2019].

MLL. 2018a. Lasten ja nuorten puhelimen vuosiraportti 2018. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://dzmdrer-wng2zx.cloudfront.net/prod/2019/03/12104758/LNPN-vuosiraportti-2018.pdf> [viitattu 29.7.2019].

MLL. 2018b. Organisaatio. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/organisaatio/> [viitattu 6.5.2019].

MLL. 2018c. Rahoitus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/organisaatio/rahoitus/> [viitattu 1.7.2019].

MLL. 2019. MLL vuosikertomus 2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://dzmdrerwng2zx.cloudfront.net/prod/2019/05/15142957/MLL-vuosikertomus-2018-VERKKOON.pdf> [viitattu 23.5.2019].

MLL:n Kymen piiri. 2019a. Kaveritoiminta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://kymenpiiri.mll.fi/palvelut-lapsiperheille/kaveritoiminta/> [viitattu 23.5.2019].

MLL:n Kymen piiri. 2019b. Palvelut lapsiperheille. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://kymenpiiri.mll.fi/palvelut-lapsiperheille/> [viitattu 23.5.2019].

MLL:n Varsinais-Suomen piiri. 2010. Vapaaehtoistoiminnan ohjauksen käsikirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://docplayer.fi/4401870-Vapaaehtoistoiminnan-ohjauksen-kasikirja.html> [viitattu 25.5.2019].

Müller, K. & Lehtonen, J. 2016. Yksinäisyys, aivot ja mieli. Teoksessa Saari, J. (toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 73-95.

Neitola, M. 2011. Lapsen sosiaalisen kompetenssin tukeminen – Vanhempien epäsuorat ja suorat vaikutustavat. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/72512/AnnalesC324Neitola.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 28.6.2019].

Neitola, M. 2013. Vertaissuhteiden merkitys ja muotoutuminen kasvuyhteisöissä. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä – Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 99–140.

Niemi, P. 2013. Resuinen ja rikas. Hämeenlinna: Päivä Osakeyhtiö.

Nurmi, P. 2013. Lapsen ja nuoren viha. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. E-kirja. Tampere: Vastapaino. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi> [viitattu 17.6.2019].

Räsänen, P. & Sarpila, O. 2013. Internet-lomake vai ei? Verkkokyselylomake postikyselyitä täydentävänä tiedonkeruun menetelmänä. Teoksessa Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) Oteita verkosta – Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. E-kirja. Tampere: Vastapaino, 68–83. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi> [viitattu 29.5.2019].

Saari, J. 2016. Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa – Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salmivirta, S. 2016. Vapaaehtoisten tukihenkilöiden kokemuksia tukihenkilötoiminnasta – ”Mahdollisuus olla jollekin tärkeä aikuinen”. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -työ. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/99136/GRADU-1464863513.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 20.7.2019].

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. & Korhonen, L. 2015. Pulassa lapsen kanssa. Helsinki: Duodecim.

STEA. 2016. Raportointi, valvonta ja arviointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.stea.fi/raportointi> [viitattu 2.8.2019].

STEA. 2019. Tuloksellisuus- ja vaikutus selvitys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.stea.fi/raportointi/tuloksellisuus-ja-vaikutus selvitys> [viitattu 2.8.2019].

THL. 2018. Nuorten mielenterveyshäiriöt. Nuoruuden kehitys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot> [viitattu 26.6.2019].

Toivakka, S. & Maasola, M. 2011. Itsetunto kohdalleen! Harjoituksia itsetunteuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi – Uudistettu laitos. E-kirja. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi> [viitattu 20.6.2019].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 3.8.2019].

Valli, R. 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf> [Viitattu 27.5.2019].

Viljamaa, J. 2006. Itsetunto kuntoon. Kankaanpää: Juvenus Print.

HYVÄT MLL:N KYMEN PIIRIN KAVERITOIMINNAN VANHEMMAT!

Olen sosionomiopiskelija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta (Xamk) ja teen opinnäytetyötä kaveritoiminnasta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piirille. Oheisen kyselyn tarkoituksena on kartoittaa vanhempien kokemuksia kaveritoiminnasta ja sen vaikutuksista lapsen elämään. Kyselyvastauksianne tullaan hyödyntämään opinnäytetyössäni sekä kaveritoiminnan kehittämisessä. Kysely on avoinna 12.5.2019 saakka.

Kyselyn täyttäminen vie noin 2-5 minuuttia. Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti ja aineisto tullaan hävittämään opinnäytetyön valmistuttua. Kyselyn lopussa voit halutessasi antaa yhteystietosi arvontaa varten. Osallistuneiden kesken arvotaan leffaliput koko perheelle. Yhteystietoja käsitellään luottamuksellisesti vastauksista erillisinä, eikä niitä käytetä muihin tarkoituksiin. Arvonnän voittajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti 19.5.2019 mennessä.

Valmis opinnäytetyö tulee kaikkien luettavaksi ammattikorkeakoulujen yhteiseen Theseus-julkaisuarkistoon. Kiitän Teitä jo etukäteen vaivannäöstänne ja opinnäytetyöni mahdollistamisesta!

Ystävällisin terveisin,

sosionomiopiskelija Katja Mannonen

katja.mannonen@edu.xamk.fi

Kysely MLL:n kaveritoiminnan vanhemmille

1. Lapsesi ikä?

2. Mistä syystä hakeuduitte mukaan kaveritoimintaan? Voit valita useamman vaihtoehdon:

- yksinäisyys
- tarve aikuiselle juttukaverille
- ujous/arkuus
- ei mielekästä tekemistä vapaa-ajalla
- haasteet koulussa
- haasteet sosiaalisessa kanssakäymisessä
- harrastuskaverin puute
- muu, mikä?

3. Onko kaveritoiminta vastannut tarpeisiinne?

- kyllä
- ei

4. Valitse seuraavista sopivin. Väittämä pitää paikkaansa:

5= erittäin hyvin

4= melko hyvin

3= jonkin verran

2= melko huonosti

1= ei ollenkaan

5 4 3 2 1

a. Lapselleni on syntynyt luottamuksellinen suhde aikuiskaveriin.

b. Aikuiskaveri on kannustanut lastani ja antanut hänelle positiivista palautetta.

c. Lapseni odottaa tapaamisia kaverin kanssa.

d. Lapseni itsevarmuus on kasvanut kaveritoiminnan avulla.

e. Kaveritoiminnan ansiosta lapselleni on uusia kavereita.

f. Kaveritoiminnan ansiosta lapseni on rohkeampi ryhmässä.

g. Aikuiskaverin avulla lapseni on löytänyt uuden harrastuksen/kiinnostuksen kohteen.

5. Onko kaveritoiminta vaikuttanut lapsesi mielialaan tai käyttäytymiseen? -positiivisesti, miten? -negatiivisesti, miten? -ei ole vaikuttanut

6. Mitä muuta haluaisit kertoa? Ruusut ja risut kaveritoiminnalle:

7. Jos haluat osallistua leffalippujen arvontaan, jätä alle nimesi ja puhelinnumerosi/sähköpostiosoitteesi.

Lämpimät kiitokset vastauksesta!